

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Biblioteca Centrală
Regiunii a
Hunedoara-De

ÎN ACEST NUMĂR:

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A. R. L. U. S.

- *Vînt proaspăt dincolo de Himalaia...*
- *Mr. Dwyer, Mr. Ryan și teoriile lor*
- *In vestul Africii*

(pag. 6-7)

Excursioniști în Donbass

Detronarea „regelui abur”

de M. MIHAIL

(pag. 3)

Cînd Axel Munthe îmi vorbea de Gorki...

de ALEXANDRU CULCER

(pag. 10)

ANUL XVIII

30

(906)

27 IULIE

1962

12 pagini, 1 leu

CITIȚI ÎN PAGINA 2-A:

Dimineata unui studio

de T. CARANFIL

Dramaturgul sovietic Zarudnii, directorul studioului kievlean „Alexandr Dovjenko” m-a primit cu zîmbetul lui deschis. Numai cu cîteva luni în urmă îi luasem un interviu în holul hotelului „Athenée Palace”, la Bucureşti. Iar acum mă primea în studioul pe care-l conduce, aflat undeva într-un nou cartier al frumoasei capitale ucrainene. Înainte de a izbuti să pun, însă, vreo întrebare, a trebuit să răspund mai întii eu la un adevărat şuvoi de interogaţii. Interlocutorul meu are mulţi prieteni în România şi dorea să aibă veşti proaspete despre ei.

Convorbirea noastră a continuat apoi în legătură cu producţia studioului. În ultimii ani, studioul „Dovjenko” a luat o dezvoltare impetuoasă. El înmănuşează acum 89 de regizori, 88 de operatori de imagini, 70 de pictori şi peste 100 de ingineri. Cu zece ani în urmă încă producţia cineaştilor din Kiev se limita la două filme artistice de lung metraj pe an. În planul de creaţie de anul acesta sînt înscrise nu mai puţin de 11 filme.

— Doriţi să ştiţi subiectele filmelor aflate în producţie? „Legea Antarctidei”, un film realizat pe peliculă lată, este consacrat prieteniei dintre popoare. „Drumurile trec alături”, noul film al lui Anatoli Kuzneţov abordează, ca şi precedentă-i realizare, „Avionul pleacă la ora 9”, ascuţite probleme de etică. După cum avem în planul nostru şi cîteva comedii. „Mergeam şi noi odată” se bucură de participarea unui cuplu de comici foarte populari, anume Stepsel şi Tarapunka. Mi se pare interesant de relevant că acest cuplu s-a format pe estradă şi abia apoi a fost invitat în studiouri. Adevăratul nume al celor doi actori — care îşi scriu singuri scenariile şi îşi fac singuri regia — este Timošcenko şi Berezin. Într-o altă comedie, intitulată „Regina de la postul de benzină”, filmează Nadejda Rumianţeva, protagonista comediei „Fetele”.

Înregistrăm anul acesta şi foarte multe debuturi regizorale. Din cei şapte tineri regizori cărora li s-au încredinţat sarcini independente de creaţie, cinci sînt debutanţi. Iar pentru la toamnă aşteptăm încă cinci tineri regizori, absolvenţi ai Institutului de cinematografie din Moscova, unde avem la studii 78 de tineri dintre care 20 numai la clasele de regie.

Cifre impresionante, desigur! Mi-am manifestat dorinţa să cunosc şi eu pe unul din aceşti tineri cineaşti. Nimic mai simplu! Imediat am fost condus în studio, unde tinerii regizori Anatoli Bukovski şi Evgheni Brenciughin urmau tocmai să turneze ultimul plan al filmului „Printre oameni buni”. Era un moment emoţionant. Lua sfîrşit munca de turnare a unui film! În cele cîteva minute de răgaz pînă la începerea turnării, regizorul Anatoli Bukovski mi-a vorbit despre tema filmului. Pe eroii nuvelei lui Iuri Zbanatki, care stă la baza filmului, războiul i-a surprins la hotar. Furtuna distrugătoare dezlănţuită pe neaşteptate a împrăştiat familiile. Peste ani şi ani, o mamă îndurerată îşi caută fetiţa. Şi după multe peripeţii o descoperă crescută în casa unei colhoznice. Cele două mame se întîlnesc şi se îmbrăţişează alături de mica Irocika. Era tocmai scena care urma să fie filmată!

Pe platou se şi înfiinţaseră actorii. Pe Ira Miţik, actriţă de-o şchioapă, realizatorii filmului au descoperit-o într-o şcoală din Lvov. Era în vîrstă de 6-a.

■ Are cuvîntul statistica ■ Filme pe care le vom vedea curînd
■ Veră Mareşkaia despre Bucureşti ■ O „stea”
de zece ani: Ira Miţik

Dimineaţa unui studio

— Acum sînt într-a 7-a! — mi-a precizat, însă, mîndră, Ira.

Şi mîndria nu-i este cituşi de puţin deşartă. Căci, deşi a fost ocupată luni şi luni de zile cu turnarea, Ira şi-a dat examenul şi a trecut cu succes clasa a 6-a. A ajutat-o studioul, care în tot timpul turnării, chiar atunci cînd echipa filma în deplasare într-un sat departe de Kiev, a asigurat un grup de cadre didactice care au însoţit-o pe Ira şi au pregătit-o zi de zi.

Iată-o şi pe mama cea „adevărată” care şi-a căutat ani de-a rîndul copilul. Interpreta acestui rol, Sofia Afinoghenovna Pavlova, este actriţă la teatrul „Ermolova” din Moscova. În sfîrşit, apare şi „mama adoptivă” interpretată de... Dar nu mai e nevoie să mi-o prezinte nimeni. O recunosc cu bucurie. Este minunata Vera Mareşkaia.

— Ce face Birlic? Ce face Sică? Ce face Beligan? — mă întreabă numaidecît Mareşkaia cînd află că sînt din România. Ştii? — continuă apoi. Noi am turnat chiar la frontiera romînă. Aş fi vrut atît de mult să fiu la Bucureşti în timpul festivităţilor prilejuite de comemorarea lui Caragiale. Zavadski a fost! Eu n-am putut, însă, din cauza filmărilor. Şi eram doar atît de aproape. Un pas şi m-aş fi aflat în România, — ride eş tînereste. Tare mi-e drag Bucureştiul! — izbucneşte apoi luată din nou de şuvoiul amintirilor. Să nu fi fost această turnare...

...Şi pe urmă mai aveam şi repetiţiile „La Mossoviet” cu „Lysstrata”.

— La drept vorbind, ce iubiţi mai mult, scena sau ecranul? risc eu o întrebare.

— N-aş putea da un răspuns categoric — îmi replică inegalabila interpretă a învăţătoarei din Şatrii. Depinde de rol! Dacă rolul e adînc, dacă personajul e adevărat îl iubesc cu aceeaşi pasiune indiferent dacă îl am de întruchipat seară de seară pe scenă sau o singură dată în faţa obiectivului.

Sîntem întrecepti de Evgheni Brenciughin, coregizorul filmului, care o cheamă pe actriţă în faţa reflectoarelor. Linişte! Mareşkaia joacă! A devenit mama adoptivă care trebuie să renunţe la fata pe care a crescut-o. Lacrimile-i umezesc ochii în vreme ce-o îmbrăţişează pe cealaltă mamă, pe cea adevărată. Marea actriţă este acum o fărîncă simplă, în cojoc şi rochie albă, cu un zîmbet gingaş şi trist pe buze, un zîmbet de om cu suflet curat. Mareşkaia joacă, şi în studio s-a lăsat liniştea şi nu se aude decît zumzetul de bondar al aparatului de filmat...

Se turna o scenă din filmul „Printre oameni buni”...

Abia s-a terminat filmarea şi cineva mă bate pe umăr. Mă întorc şi coborînd privirea dau de Ira Miţik care are să-mi comunice ceva cum nu se poate mai important.

— Să-mi trimiteţi ziarul în care veţi scrie despre mine! — mă roagă ea. Notaţi vă rog adresa: Lvov 13, Kievskii 1, cvartalul 8!

Am reproduş-o în „Veac nou” gîndindu-mă că poate vor mai dori şi alţii să scrie celui mai tînăr interpret al studioului din Kiev, colegei de echipă a Verei Mareşkaia.

T. Caranfil

In sala „Dalles”

L. A. Şenghelia: Schiţă pentru filmul

„În ajun de sîrbătoare”

Expoziţia „Scenografia de film sovietică”

Problemele scenografiei se fac din ce în ce mai prezente în cadrul mişcării artistice ca un domeniu bine distinct al artelor plastice. Scenografia de film apare cu deosebire ca un gen cu legi aparte determinate de specificul celei de a şaptea arte şi de procesele de reflectare a fenomenelor realităţii prin imagini plastice.

Filmul sovietic, prin cele mai diferite genuri ale lui, şi-a cîştigat o puternică admiraţie din partea maselor largi. În fiecare nouă operă cinematografică spectatorii rămîn impresionaţi de mesajul transmis, de măiestria regizorului, de inventivitatea operatorului, de jocul valoros al unui actor sau de muzică. Mai totdeauna, însă, munca unuia dintre importanţii colaboratori ai colectivului de realizatori ai filmului — pictorul scenograf — rămîne necunoscută. Aceasta este şi una dintre calităţile unui valoros creator de decoruri pentru film.

Expoziţia sovietică de scenografie de film, deschisă zilele acestea în sala „Dalles”, reuşeşte să facă cunoscută arta pictorilor scenografi, subliniind însemnătatea ei, reliefînd personalitatea autorilor unor opere cinematografice sovietice de valoare mondială. Vizitatorii expoziţiei se reîntîlnesc cu imagini cunoscute din vizionarea filmelor pentru care au fost destinate schiţele de decor respective. Urmărind procesul de realizare a imaginii de la schiţă la film, putem înţelege concepţia artistică a

scenografului, procedeele folosite pentru reconstituirea realului.

Filmele colorate sau pe ecran lat au solicitat scenograful noi soluţii. Pentru cele dintîi au apărut adevărate probleme de pictură, de cromatică şi de acorduri, pentru celelalte s-a pus în special chestiunea găsirii răspunsurilor la noile formule ivite pentru compoziţia imaginilor. Suita de schiţe de decor cuprinse în expoziţie prezintă atît o varietate de viziuni, cît şi o varietate de tehnici.

Această diversitate este creată în primul rînd de activitatea bogată a studiourilor cinematografice sovietice: filme artistice cu teme variate, reconstituiri istorice, („Kutuzov”), transpunerea pe ecran a unor opere clasice ale literaturii ruse („Revizorul”), episoade din trecutul revoluţionar şi în special din timpul războiului civil, anii Marelui Război pentru Apărarea Patriei („Zboară cocorii”), viaţa constructorilor comunismului, numeroase comedii. De asemenea sînt expuse compoziţii pentru filme de desene animate („Lacătul de chihlimbar”) şi pentru filme de păpuşi („Frumuşeţea neasemuită”).

Pictori de valoare a lui O. G. Vereiski, maestrul emerit al artei din R.S.F.S.R. şi membru corespondent al Academiei de Arte a R.S.F.S.R. (schiţe şi costume la „Soarta unui om”), V. E. Egorov, artist al poporului din R.S.F.S.R. („Amiralul Nahimov”), K. S. Eliseev, maestrul emerit al artei

din R.S.F.S.R. (schiţe de costume pentru „Alexandr Nevski” — 1938), B. K. Nemecek („Balada soldatului”), E. V. Svidetelev („Zboară cocorii”), L. A. Şenghelia, laureat al Premiului Lenin („În ajun de sîrbătoare”) ş.a. — apar ca adevăraţi creatori pe tărîmul picturii şi al desenului, bineînţeles adaptînd arta plastică la cerinţele specifice artei cinematografice. Şi aceasta nu numai în sugerarea interiorurilor sau a peisajelor în care se desfăşoară acţiunea, nu numai în stabilirea vestimentelor necesare actorilor. În compoziţiile realizate apar oameni cu tipologii specifice, cu mimica şi mişcarea cerută de scenariile literare, de indicaţiile regizorale, de posibilităţile actorilor.

Mijloacele de realizare a schiţelor de decor sînt multiple. Compoziţii cu mari desfăşurări de oameni stau alături de schiţe de costum, portrete lîngă peisaje, interiorul unei locuinţe cu mobilier modest alături de somptuoasele construcţii necesare reconstituirii istorice. O seamă de artişti sînt preocupaţi de detalii, de respectarea strictă, ştiinţifică a cadrului de viaţă. Alţii caută mai ales să sugereze atmosfera, starea de spirit, o gamă variată de sentimente.

În ansamblul ei, această expoziţie are o importanţă valoare de cunoaştere pentru încă un domeniu de creaţie în care se manifestă marii artişti sovietici.

Jack Brutaru

Detronarea „regelui abur“

● O necesitate imperioasă ● Cel mai mare trafic de mărfuri și călători ● Marile magistrale electrice ● Mecanici de locomotivă... în halate albe.

Se împlinesc cinci ani de când în Uniunea Sovietică a încetat pentru totdeauna construirea de locomotive cu abur. Măsura aceasta a fost luată curînd după adoptarea Planului general de 15 ani de electrificare a căilor ferate a cărui executare se desfășoară din plin.

Au trecut, așa dar, cinci ani de când „regele abur“ — căruia Marx îi prezicea încă din 1850 această inevitabilă soartă — a fost irevocabil detronat în țara care inaugurasă cu patru decenii în urmă prăbușirea monarhiilor.

Poziția pe care o deținea locomotiva inventată de Stephenson în tracțiunea feroviară era un anacronism în veacul denumit, de la naștere, al electricității. Totuși, domnia „regelui abur“ n-a putut fi înlăturată pînă cînd electrificarea n-a ajuns la un anumit stadiu de extindere.

Problema transportului feroviar pentru o țară atît de întinsă și cu un relief atît de variat, cum este Uniunea Sovietică, prezintă un interes capital. Traficul de mărfuri pe căile ferate ale U.R.S.S. depășește traficul similar din toate țările capitaliste luate la un loc și este de aproape două ori mai mare decît în S.U.A. În 1961 traficul de pasageri a depășit pe cel din S.U.A. de 5,5 ori.

Dezvoltarea impetuoasă a economiei

sovietice, formarea de noi regiuni economice și apariția unor puternice centre industriale în cele mai depărtate puncte ale țării implică, în mod firesc, o sporire considerabilă a traficului de mărfuri și călători cu toate mijloacele de transport și în primul rînd a traficului feroviar, care rămîne încă cel mai solicitat. Anul trecut (în comparație cu anul 1955) traficul de mărfuri pe căile ferate sovietice a marcat o creștere de 596 de miliarde de tone/km, adică de 61 la sută, iar traficul de călători o creștere de 25 la sută.

În anii planurilor cincinale s-au obținut mari succese în modernizarea transportului feroviar. O anumită rămînere în urmă se manifesta totuși în reutilizarea tehnică a transportului feroviar. La Congresul al XX-lea această împrejurare a fost supusă unei critici necruțătoare, arătîndu-se că cei care se cramponau de locomotiva cu abur puneau piedici progresului tehnic. În ajunul Congresului al XX-lea conducerea partidului trecuse cu hotărîre la adoptarea unor măsuri menite să asigure o dezvoltare corespunzătoare a transportului feroviar. În acest scop s-a prevăzut trecerea la electrificarea căilor ferate potrivit unui plan general care să asigure, în 15 ani, e-

lectrificarea a 40.000 de kilometri de linii ferate.

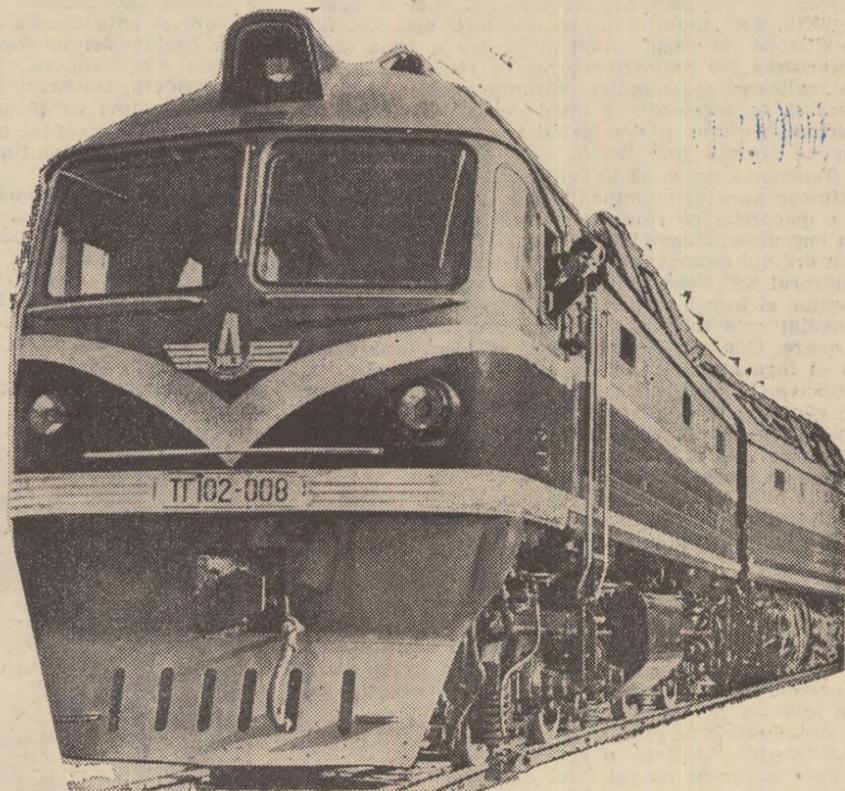
Ce s-a realizat din acest plan? În numai 6 ani au fost electrificate linii ferate cu o lungime de două ori mai mare decît în cei 25 de ani precedenți. Pînă acum au fost trecute la tracțiunea electrică linii ferate totalizînd aproape 16.000 de km — adică de două ori lungimea căilor ferate electrificate din Italia, țara care deține, în această privință, primul loc în lume.

Încă din 1958 Uniunii Sovietice îi revine primatul mondial în lungimea arterelor feroviare electrificate.

În ultimul trimestru al anului trecut a fost dată în exploatare întreaga magistrală electrificată Moscova —

care 8.600 km cu curent alternativ. Folosirea curentului alternativ va avea pe viitor întîietatea. Programul P.C.U.S., care prevede electrificarea masivă a căilor ferate ca una din premezele creării bazei tehnice-materiale a comunismului, arată că în 1970 lungimea liniilor ferate electrificate va atinge 40.000 de kilometri, din care 25.000 km linii ferate cu curent alternativ.

Inlocuirea tracțiunii cu abur prin tracțiunea electrică are ca prim rezultat sporirea considerabilă a vitezei de circulație a trenurilor și a tonajului garniturilor. Specialiștii Institutului de cercetări feroviare din Moscova s-au străduit să creeze noi tipuri de locomotive ultrarapide în vederea crește-

Un nou venit pe căile ferate sovietice

ORIZONT

Ce înseamnă progresul tehnic

Să ne imaginăm o vizită la o hidrocentrală. Sosind acolo, nu ne-am fi chinat, desigur, că am putea găsi un mare număr de operatori. Căci oricine știe că acest fel de centrale electrice sînt conduse numai de cîțiva specialiști. Dar uzina la care poposim ne rezervă totuși surprize: ușile sînt ermetice închise iar în interior sau pe afară nici țipenie de om. Ar fi, însă, de ajuns să se producă cea mai mică defecțiune, pentru ca îndată automatele să dea de veste unui dispecer aflat în oraș, la zeci de kilometri de locul unde se produce curentul electric...

Cele de mai sus nu sînt extrase dintr-un roman de anticipație, ci descriu un fapt real: funcționarea unei așa numite centrale „sub lacăt“. În momentul de față există în U.R.S.S. 15 asemenea hidrocentrale, fiecare cu o putere de 20.000 kW. Aici oamenii sînt înlocuiți de automate precise.

Acesta și este, de fapt, unul din marile avantaje ale automatizării, în comparație cu mecanizarea. Mecanizarea înlocuiește munca fizică; automatizarea înlocuiește în plus și controlul cel mai calificat.

Astăzi, în industria sovietică tendința este mai puțin către crearea de agregate automate și chiar de linii automate, ci spre organizarea de secționare, secții și chiar întreprinderi întregi mecanizate și automatizate complex.

Am văzut că de pe acum există un număr de hidrocentrale care lucrează fără prezența directă a omului. Industria energetică deține în U.R.S.S. primul loc în privința nivelului de automatizare. În ultimii ani, în hidrocentralele sovietice nu lucrează mai mult de 3-4, ba chiar 2-3 muncitori pe schimb. Un alt domeniu în care automatizarea își face loc cu pași rapizi este industria chimică. În următorii cîțiva ani producția de acid sulfuric, clor, îngrășăminte minerale, mase plastice, lacuri și vopsele va fi automatizată în proporție de 50 la sută. În același timp, automatele vor fabrica 80-90 la sută din totalul producției de cauciuc sintetic, de spirit și alte produse ale industriei chimice sovietice.

Dar și în celelalte ramuri ale economiei producția este trecută tot mai mult în sarcina automatelor. Încă acum doi ani nivelul mecanizării și automatizării complexe atingea 63 la sută la furnale, 88 la sută la laminare, 81 la sută în atelierele cooso-chimice. Septenalul prevede automatizarea a încă aproape 550 de obiective din ramurile metalurgică și minieră. Minerii sovietici au și acum la dispoziție un număr considerabil de combine, mașini de tăiat, de încărcat etc. dar specialiștii urmăresc să automatizeze și alte operațiuni și să mecanizeze procesele de armare.

În anii construcției comuniste crește într-o măsură foarte mare nivelul tehnic al construcției de mașini — pivotul întregii industriei sovietice. În următoarele două decenii vor fi instalate 60.000 de linii automate dintre care: 6.000 vor fi destinate turnătorilor, 12.000 atelierelor de forjă iar restul, aproape în întregime, atelierelor mecanice de montaj. În felul acesta, în 1980 aproximativ jumătate din totalul producției va fi realizat în întreprinderi automatizate. Totodată, se introduc în tehnologia construcției de mașini cele mai noi realizări ale științei și tehnicii, cum sînt metodele electrofizice, electrochimice, chimice etc.

Firesc, aplicarea în viață a acestui vast program care urmărește ridicarea industriei sovietice pe noi culmi presupune investiții enorme. Vor fi ele rentabile? Experiența arată că pentru economia sovietică ele sînt deosebit de avantajoase. Chiar în această perioadă, oînd automatizarea n-a cuprins încă absolut toată industria, investițiile se acoperă într-un timp foarte scurt. De pildă, costul instalațiilor automate se răsucumpără în industria metalurgică în 25 de luni, în cea chimică în 2 ani, în industria construcțiilor de mașini în 16 luni, iar în producția bunurilor de larg consum în 13 luni.

Amortizarea investițiilor făcute cu agregatele automate are loc pe baza creșterii considerabile a productivității muncii. De altfel, în aceasta și constă, în primul rînd, eficacitatea automatizării: ea atrage după sine o foarte simțitoare scădere atît a cheltuielilor de producție, cît și a consumului de forjă de muncă pentru fiecare obiect realizat. Astfel, ca rezultat al introducerii, în viitorul apropiat, a laminatoarelor automate pentru tablă și fier plat (plăbände), productivitatea muncii în această ramură a metalurgiei va crește cu 30-50 la sută. Tot ca o consecință a acestei măsuri, peste 50.000 de muncitori vor putea fi folosiți în alte uzine care se vor construi între timp. În industria chimică, automatizarea a dus încă de pe acum la o creștere a productivității muncii de 150-200 la sută.

În opera de construire a bazei tehnice-materiale a comunismului, introducerea pe scară largă a mecanizării și automatizării complexe a producției este astfel una din cele mai importante sarcini. Rezolvarea ei constituie baza materială a transformării treptate a muncii de tip socialist în muncă de tip comunist. Oamenii de știință, inginerii și muncitorii sovietici consideră drept o datorie de onoare transpunerea în viață a acestor indicații trasate de P.C.U.S. în marelui său Program.

Dan Lăzărescu

Baikal, cu o lungime de 5.500 km. Aceasta este cea mai lungă cale ferată electrificată din lume; ea depășește de cîteva ori lungimea totală a liniilor ferate similare din Statele Unite și Anglia. Prin crearea acestei artere de mare circulație, care leagă capitala Uniunii Sovietice de Siberia răsăriteană, trecînd prin Ural și Kazahstanul de nord, durata călătoriei Moscova — Irkutsk a fost scurtată la jumătate. Exploatarea mării magistrale pe baza tracțiunii electrice face posibilă reducerea cheltuielilor de transport pe această linie cu circa 200.000.000 de ruble pe an și economisirea a 20.000.000 tone de cărbuni. S-a dovedit, totodată, că tracțiunea electrică poate funcționa foarte bine și în condițiile iernilor aspre din Ural și Siberia, unde frigul atinge de multe ori chiar —40 de grade.

Construirea liniei ferate electrificate transiberiene este o mare realizare a tehnicii moderne. Experiența dobîndită cu acest prilej este folosită acum cu succes pe șantierele viitoarelor magistrale ce vor străbate în alte direcții vastele întinderi ale Uniunii Sovietice și anume: Moscova — Gorki — Sverdlovsk, Leningrad — Moscova — Rostov — Leninakan și altele.

Anul acesta se termină lucrările de electrificare a unei alte magistrale importante: Moscova — Leningrad. După care va urma deschiderea circulației pe linia electrificată Moscova — Kiev. Dacă ținem seama de faptul că și pe liniile Moscova — Donbass — Rostov, Moscova — Gorki, pe litoralul Mării Negre și în Transcaucazia (prin Tbilisi — Leninakan) circula trenuri electrice ne dăm seama cum, vîzînd cu ochii, rețeaua feroviară electrificată începe să ia locul vechii rețele, magistralele electrice devenind principalele artere ale transportului feroviar. De pe acum capacitatea de transport pe magistralele electrice s-a dublat.

Pînă la sfîrșitul septenalului vor fi trecute la tracțiunea electrică peste 11.000 kilometri de linii ferate, din

rii vitezei de circulație a trenurilor de pasageri pînă la 160-200 km pe oră.

Începînd de anul trecut circula o locomotivă rapidă Diesel, pe 6 osii, care atinge o viteză de 192 de km pe oră. În același timp a început și exploatarea unei locomotive electrice de 8500 C.P., pe 8 osii, cea mai puternică din lume. La uzina din Lugansk s-au creat de asemenea cîteva tipuri noi de locomotive puternice, dintre care una cu o putere instalată de 6000 C.P. Uzina din Kolomna, renunțînd la producția de locomotive cu abur, a început să fabrice prima locomotivă sovietică cu turbină de gaz de 6000 C.P., destinată transportului pe liniile cu trafic intens.

Electrificarea schimbă radical și condițiile tradiționale de muncă ale feroviarilor. Înfrățirea cunoscută a mecanicului de locomotivă, cu obrazul înnegrit de fum și salopeta mînjită de păcură, s-a schimbat cu totul. În cabina curată și luminoasă a locomotivei electrice — care aduce mai mult a laborator, mecanicul poartă un halat alb. Fochistul, ajutorul principal al mecanicului de locomotivă, a dispărut. Fără s-o regrete deloc, atît el cît și fostul mecanic de locomotivă cu abur s-au recalificat în meseriile noi pe care le aduce cu sine electrificarea căilor ferate. În ultimii ani, 12.000 de foști mecanici de locomotive cu abur au devenit în U.R.S.S. mecanici pricepuți în conducerea noilor locomotive electrice.

Pînă în 1980, cînd se va încheia electrificarea principalelor linii ferate, Uniunea Sovietică va avea 80-90.000 de km de linii cu tracțiune electrică, continuînd astfel să dețină primatul mondial în acest domeniu.

Ritmurile înalte ale înaintării spre societatea cea mai perfecționată erau de neconceput fără viteze mari în transporturi. Regele abur, a cărui soartă era de mult pecetluită, trebuia dat jos din trenul rapid în care călătoresc constructorii comunismului.

M. Mihail

Complotul împotriva lui HITLER

de General maior M. MILȘTEIN

(urmare din numărul trecut)

...Pentru ziua de marți 20 iulie 1944, la cartierul lui Hitler de la Rastenburg (Prusia orientală), a fost convocată o consfătuire operativă de lucru. Staufenberg primise însărcinarea să raporteze personal lui Hitler despre situația rezervelor. Trupele germane sufereau pierderi uriașe pe frontul de răsărit.

De data aceasta, Staufenberg a promis în mod solemn că va provoca explozia bombei în orice condiții. La rindul lor, conducătorii opoziției au hotărât ca, în cazul când și pentru a treia oară încercarea lui Staufenberg nu va reuși, să treacă la realizarea așa-numitei „variante occidentale”, adică să se adreseze în mod deschis Occidentului cerindu-i ajutor și deschizând trupelor anglo-americane drumul spre Berlin.

Tensiunea nervoasă în care se găseau complotiștii atinsese punctul culminant. În beciurile Gestapoului, dispăreau pe rând diferite persoane amestecate în organizarea complotului. La 17 iulie a fost semnat ordinul de arestare a lui Gördele. Obergruppenführerul SS, Nebe, șeful secției criminale a Gestapoului, el însuși participant la complot a comunicat imediat cele întâmplate șefilor conspirației. Drept urmare, Gördele a fost nevoit să lase totul baltă și să fugă numai cu câteva zile înainte de acțiunea decisivă. Urmărit de agenții Gestapoului, el umbla în căutarea unui adăpost sigur, în speranța că numai peste câteva zile, la 20 iulie, va ieși din nou la suprafață, ca șef al guvernului și va fi întimpinat cu toate onorurile cuvenite.

Așa dar, toată lumea aștepta cu nerăbdare și neliniște ziua de 20 iulie. Se aștepta explozia, semnalul pentru trecerea la acțiune.

Explozia

Un cer senin, albastru, fără nici un nor, învăluit de o ceață ușoară, atmosferă limpede și un soare fierbinte — totul prevestea, încă de dimineață, că 20 iulie va fi o zi călduroasă de vară.

Amănunțele pe care le dăm în legătură cu starea atmosferică prezintă o importanță deosebită deoarece au jucat un rol fatal în desfășurarea atentatului.

Pe șoseaua betonată, care ducea de la aeroportul din Rastenburg spre reședința Führerului, gonea cu toată viteza o limuzină neagră, purtând semnele distinctive ale marelui stat major. Pe banca din spate ședea colonelul Staufenberg, iar în față lângă șofer, aghiotantul și tovarășul lui de idei — locotentul-major Heften.

Staufenberg era, ca întotdeauna, calm și reținut. Ședea foarte drept, ținând pe genunchi o servietă plină până la refuz și privea distrat pe fereastră. Peisajul monoton al Prusiei orientale — nisip, brazi, pe alocuri acoperișurile de țiglă roșie ale conacurilor moșierești — nu părea să-l intereseze. Se gîndea la apropiata vizită, la cartierul general al Führerului, care purta denumirea convențională: „Wolfschanze” („Birlogul lupului”).

„Birlogul lupului” era păzit cu strânsnicie. Toți cei care intrau pe teritoriul lui, indiferent de grad și funcție, erau verificați cu minuțiozitate. În două rânduri, colonelul Staufenberg și însoțitorii săi au fost nevoiți să coboare din mașină și să prezinte actele. Prima dată — la postul de control nr. 3, situat în afara teritoriului reședinței, — a doua oară, după cîmpul de mine și gardul de sîrmă ghimpată, la postul de control ofițeresc. Ocolind linia de cale ferată și lăsînd în urmă locuințele lui Goering și ale celorlalți consilieri apropiați ai lui Hitler, mașina colonelului a cotit la stînga și la orele 12 și 15 minute s-a oprit pe locul de parcare. În față se afla reședința personală a lui Hitler, păzită de patru SS. Tot acolo se afla un adăpost de beton subteran (unde se țineau de obicei consfătuirile), un pavilion de vară și crescătoria de cîini. Ofițerul de serviciu a verificat pentru ultima oară actele lui Staufenberg și l-a salutat respectuos.

Consfătuirile operative de la cartierul lui Hitler începeau de obicei la ora 14 și 30 de minute. Dar în ziua aceea Hitler urma să primească vizita lui Mussolini și consfătuirea fusese fixată pentru 12,30.

Din cauza căldurii, consfătuirea trebuia să se țină nu în adăpost, ci în pavilionul de vară.

Primul punct pe ordinea de zi era, ca întotdeauna, raportul șefului secției operative și locțiitor al șefului marelui stat major, generalul-locotent Heusinger despre situația de pe front. După el urma raportul lui Staufenberg.

Consfătuirea a început exact la 12,30. Din pricina căldurii insuportabile, ușile încăperii fuseseră larg deschise. În mijlocul camerei, în jurul unei mese imense pe care erau întinse hărțile operative, luaseră loc cei 24 de participanți la consfătuire; Himmler și Goering nu erau nici de data aceasta acolo.

Participanții ascultau cu fețe posomorite vocea

egală și monotonă a lui Heusinger. Deși șeful secției operative încerca să diminueze pericolul, raportul său nu făcea decît să sublinieze și mai puternic situația disperată de pe front.

Între locul ocupat de Hitler și Staufenberg se mai aflau trei inși. Hitler se juca nervos cu ochelarii și din cînd în cînd privea spre proteza lui Staufenberg și spre bandajul negru al acestuia.

În jurul orei 12,40, cînd Heusinger era pe punctul să-și scriească raportul, Staufenberg puse în funcțiune mecanismul de inițiere, așeză servieta în care se afla bomba sub masă și, sub pretextul unei comunicări telefonice urgente la Berlin, ieși repede din încăpere. Vecinul din stînga al lui Staufenberg, colonelul Brandt, locțiitorul lui Heusinger, se lovi cu piciorul de servietă și o mută ceva mai la dreapta, mai departe de Hitler. Era o mișcare absolut întîmplătoare — servieta îl deranja.

La ora 12,42 se produse explozia. Peste tot zburau bucăți de lemn și cioburi de sticlă. Izbutind să înșele postul de pază și emoționat de succes, Staufenberg gonea cu automobilul lui spre aerodrom. Garda reședinței notase în registru: „La orele 12,44, colonelul Staufenberg a plecat”.

După explozie, pavilionul luase foc. Asurziți de explozie, în uniforme sfîșiate, participanții alergau de colo pînă colo înnebuniți, urlînd: „Partizani! Atentat! Atentat!” Plin de funingine, Kei-

prost regizată, în care nimeni nu-și cunoaște rolu și așteaptă neputincios șoapta suflerului.

Conducătorii complotului, în cap cu Beck, se adunaseră în clădirea Ministerului de Război de pe Bendlerstrasse, la generalul Olbricht, șeful Direcției militare generale. Generalul-colonel Heppner venise ținînd în mînă o valiză în care avea uniformă de general.

Pînă către ora unu, complotiștii se străduiseră să-și comunice unul altuia o impresie de calm, liniște și de siguranță în victorie. Dar cînd acele ceasornicului se apropiară de ora două, pe fețele lor începu să se citească o neliniște greu ascunsă. Cel mai greu îi chinua întrebarea: ce se întîmplă la cartierul lui Hitler?

În sfîrșit, Olbricht fu chemat la telefon. Generalul Fehlhiebel, șeful secției de comunicații a Direcției militare generale, și el participant la complot, îi transmise fraza convențională. Imediat după asta, Fehlhiebel trebuia să ordone aruncarea în aer a centrului de comunicații a cartierului lui Hitler și să izoleze astfel complet „Birlogul lupului” de restul lumii.

Emoționat, Olbricht dădu buzna în cabinetul generalului-colonel Fromm, în timp ce acesta primea raportul curent asupra situației militare. Olbricht îi comunică că Führerul fusese ucis și-i ceru să înceapă lovitura de stat.

Dar Fromm, care pînă atunci îi asigurase pe

complotiști, sub prestare de jurămint, de sprijinul lui nelimitat, începu să șovăie. Hotărî să telefoneze mai întîi la cartierul lui Hitler și să verifice faptele.

Prima surpriză: legăturile telefonice funcționau normal. Prin urmare, centrala telefonică și telegrafică era neatinsă.

Ce putea să însemne asta — să fi fost o greșeală a lui Fehlhiebel? Vreo neglijență criminală? Ori poate o lașitate?

La celălalt capăt al firului era Keitel.

Și iată dialogul care a urmat:

Fromm: Ce se întîmplă în definitiv acolo, la cartierul Führerului? Aici, la Berlin, circulă zvonu-

Fiarele din „Birlogul lupului”

tel zbiera: „Unde-i Führerul! Unde-i Führerul?”

Pînă la urmă își găsi Führerul într-o stare de plîns, cu fața neagră de fum, cu părul răvășit, clătănînd din dinți. Masa peste care stătuse aplecat Hitler se prăbușise și dictatorul căzuse la pămînt.

În timp ce-l scotea afară pe Hitler, Keitel repeta mereu plin de bucurie: „Führerul trăiește, Führerul trăiește” și strîngea miinile tuturor celor întîlniți.

Examenul medical arăta că Hitler fusese foarte ușor rănit: îi plesniseră timpanele, avea zgîriețuri pe față și mîna cu care se rezemase de masă era ușor rănită. În urma exploziei au murit colonelul Brandt, stenografa și un secretar. Cîțiva ofițeri, printre care și Heusinger, erau răniți.

De ce au fost atît de slabe rezultatele exploziei? Explicația poate fi găsită în faptul că bomba era calculată pentru o încăpere cu pereți de beton dar în locul unor astfel de pereți unda explozivă întîlnise panouri ușoare de lemn, ferestre și uși deschise. În afară de asta, explozia făcuse sub masă o groapă rotundă cu un diametru de aproape jumătate de metru prin care cea mai mare parte a undei explozive se scursese sub pavilion. În mijlocul încăperii se formase un spațiu mort...

În felul acesta căldura l-a salvat pe Hitler.

Staufenberg și Heften au izbutit să ajungă cu bine la avionul lor și să plece spre Berlin.

La Berlin

În contrast cu întîmplările furtunoase din „Birlogul lupului”, la Berlin totul era calm. Complotiștii păreau niște actori mediocri dintr-o tragedie

cele mai fanteziste.

Keitel: Da' mă rog, ce ar fi trebuit să se întîmple? Totul e în cea mai perfectă ordine.

Fromm: Mie mi s-a raportat că Hitler a fost asasinat.

Keitel: Fleacuri. A fost o încercare de atentat dar, din fericire, a eșuat. Führerul este în viață, a fost numai foarte ușor rănit. Dar apropo, unde-i șeful dv. de stat major, colonelul Staufenberg?

Fromm: Încă nu s-a întors.

Olbricht, care era absolut convins de succes, asculta convorbirea de la o derivație telefonică. Cuvintele lui Keitel au avut darul să-i zăpăcească pe cei doi generali.

Cel dintîi și-a revenit Fromm, care i-a declarat lui Olbricht: dată fiind situația creată, el nu poate ordona începerea acțiunii „Walkiria”. Atunci Olbricht s-a dus să se consulte cu grupul lui Staufenberg.

În urma consultărilor, complotiștii au luat hotărîrea „rezonabilă” de a aștepta întoarcerea lui Staufenberg, spre a lămuri care era situația reală la cartierul lui Hitler.

Între timp, în clădirea prefecturii de poliție din Berlin, în cabinetul lui, Helldorf, șeful poliției și Gisevius așteptau nerăbdători dispoziții.

Cînd un emisar al lui Olbricht se prezentă în cabinetul lui Helldorf, între douăsprezece și unu, fu întimpinat cu nerăbdare. Dar singurul mesaj pe care îl aducea era dorința lui Olbricht de a cerceta încă o dată dacă forțele de poliție erau gata să intre în acțiune de partea complotiștilor. Helldorf dădu un răspuns destul de evaziv: trupele din subordinea lui vor intra în acțiune numai după ce armata va pune stăpînire pe principalele obiective guvernamentale din oraș. Această declarație era în total de acord cu înțelegerea stabilită anterior. (Va urma)

Al VIII-lea Festival mondial al tineretului

De mîine, Helsinki, capitala Finlandei, va deveni reședința celui de-al VIII-lea Festival mondial al tineretului și studenților. De mîine, în piața Kaupatori, pe aleile bătrinelor parcuri Kaisaniemi și Kaivonketo, pe străzile orașului va răsună larmă de glasuri tinere. Peste 14.000 de tineri, reprezentînd organizații studențești și de tineret din 117 țări, au sosit zilele acestea în capitala Finlandei.

Tineretul sovietic este larg reprezentat la acest Festival. Delegația U.R.S.S., alcătuită din 700 de participanți, cuprinde muncitori, colhoznici, studenți, sportivi, formații artistice.

Din cuprinsul unui interviu acordat ziarului „Pravda” de P. N. Reșetov, președintele Comitetului sovietic de pregătire a Festivalului de la Helsinki, aflăm despre colectivele artistice și sportive sovietice care își vor da concursul la manifestările și competițiile acestei importante întîlniri internaționale. Alături de renumiții dansatori ai ansamblurilor gruzin și ucrainean, ai ansamblurilor feminine din Uzbekistan și Armenia, au venit în capitala Finlandei și membrii celui mai tînră colectiv sovietic de balet — trupa Teatrului muzical și de dramă din Petrozavodsk (R.S.S.A. Karelia). Artiștii kareli vor da mai multe spectacole cu baletul „Sampo”, inspirat de motivele cunoscutei epopei populare „Kalevala”. Tînră trupă de balet va fi acompaniată de orchestra simfonică a studenților Conservatorului din Moscova. Membrii orchestrei vor desfășura în această perioadă și o bogată activitate

concertistică. Ei vor interpreta lucrări simfonice din creația compozitorilor contemporani și a marelui compozitor finlandez Sibelius.

De asemenea, tineretul sovietic este reprezentat la Festival de un grup de soliști vocali și instrumentiști din Moscova, Kiev, Leningrad, Tbilisi, Riga și Vilnius care vor lua parte la concursurile muzicale. La titlul de laureat al celui de-al VIII-lea Festival mondial al tineretului aspiră, printre alții, tinerii interpreți Viktor Mașev, Obrazțova, Reka, Fedosov.

Grupul de artiști sovietici se va produce la Helsinki cu peste o sută de spectacole. La acestea își vor da concursul, alături de colectivele amintite, clasa absolvenților Școlii speciale de circ din Moscova, orchestra de estradă de tineret din R. S. S. Azerbaidjană, un colectiv de artiști de estradă din R.S.F.S.R. ș.a.

La rîndul lor, competițiile sportive ale Festivalului vor fi marcate de prezența unor echipe valoroase și a unor ređutabili campioni sovietici. Amintim în primul rînd de grupul athletic de categorie ușoară al asociației „Spartak”, de echipa feminină de baschet din Kișinău, de luptătorii-studenți de la asociația „Burevestnik”, Vladimir Letun, Zarbeg Bernașvili din Tbilisi și de campionul mondial Aleksandr Medvedi.

La concursurile de natație este așteptată cu interes participarea studenților sovietici, membri ai asociației „Burevestnik”. Dar mai ales, alături de cei mai buni sportivi din lume, care participă la Festival, vor evolua și faimoșii campioni ai Uniunii Sovietice, Valeri Brumel, Tamara și Irina Press, Tatiana Șcelkanova, Igor Ter-Ovanesian, Piotr Bolotnikov ș.a.

Amatorii de sport vor întîlni în aceste zile pe

stadioanele din Helsinki și echipa moscovită de volei „Burevestnik”, ca și echipa de fotbal a juniorilor de la asociația „Spartak”.

În zilele Festivalului, tinerii veniți din toată lumea vor putea asista și la o seamă de întîlniri care se vestesc extrem de interesante. Un seminar special va fi astfel consacrat discutării problemelor participării organizațiilor de tineret la lupta pentru independența țării lor, pentru pace, dezarmare și coexistență pașnică. Un alt seminar va dezbate probleme legate de viața universităților și legătura lor cu poporul, de rolul lor în progresul culturii naționale. Programul Festivalului cuprinde, apoi, un seminar internațional al filmului cu tema „Tînră generație și cinematografia contemporană”, în cadrul căruia au fost invitați să facă expuneri cunoscuții regizori Mihail Romm, Visconti, Truffaut, Wajda ș.a. Printre întîlnirile cu caracter științific trebuie menționată în primul rînd „Tribuna liberă” în cadrul căreia vor lua cuvîntul reprezentanți ai U.N.E.S.C.O. ca și ai altor organizații internaționale precum și cosmonauții Iuri Gagarin, Gherman Titov și John Glenn. Savași de renume mondial au fost invitați să vorbească despre zborurile cosmice ale viitorului, despre viața pe Pămînt în secolul XXI, așa cum o prefigurează biologia modernă ș.a.

Mîine, marele stadion olimpic de la Helsinki îi va vedea adunați pe toți cei 14.000 de tineri participanți la Festival.

Dar la manifestările acestuia ce se vor desfășura sub tradiționala lozincă „Pace și prietenie” participă cu gîndul milioane și milioane de tineri de pe planeta noastră.

M. C.

Mai puțin celebră decît Niprul, pe ale cărui maluri odihnește Kievul sau decît Neva cu cheburile-i de granit, Daugava le egalează însă în farmec și — la proporțiile Letoniei sovietice — în însemnătate economică. Cei 760 de ani de existență a cetății și orașului Riga sînt strîns legați de Daugava, cîntată de poezii letoni și îndrăgită deopotrivă de localnici și de vizitatori.

Cînd trenul nostru a intrat în Riga, deasupra orașului se cernea o ploaie zărîntă. Ospitalitatea letonă ni s-a vădit, simbolic, chiar de pe peron, în amabilitatea și zîmbetul reprezentanței „Inturistului”. Monumentalitatea gărilor întîlnite în Uniunea Sovietică este fericit completată de linia modernă a noii porți de intrare în Riga. Iar curînd am făcut cunoștință cu întreg orașul — sau mai bine spus cu orașul vechi și cu cel nou.

Așezată pe malul drept al Daugavei, „Riga veche” s-a dezvoltat mai ales în ultimele două veacuri și în special în anii puterii sovietice. Turnele catedralei Sf. Petru, „clădirea capetelor negre”, „casa celor trei frați”, ridicată în secolul al XV-lea, au farmecul și însemnătatea lor și, bineînțeles, ca obiective turistice unice în felul lor, au fost popasuri în cursul cărora tăcîntul aparatelor fotografice a prins grupul nostru în fața unor ziduri innegrite de vreme și a unor eroi dăltuiți în piatră.

Orașul chihlimbarului

Multe orașe din Uniunea Sovietică sînt numite pe bună dreptate „oraș-grădină”, dar această caracteristică evidentă la tot pasul și la Riga nu ajunge totuși s-o definească. Dintre diversele denumiri ale capitalei letone am reținut-o mai ales pe aceea de „orașul chihlimbarului”. În magazine speciale acesta este oferit cumpărătorilor sub cele mai diverse forme — podoabe feminine și figuri de șah, lămpi de masă și ornamente dintre cele mai reușite. Departe de a fi numai un element decorativ, chihlimbarul pătrunde aci, cu sobrietatea și luciul lui mat, în viața de fiecare zi, se împletește mai mult ca oriunde cu ea. Inițial ești tentat să crezi că chihlimbarul s-a integrat atît de bine datorită predominării oamenilor cu părul blond, dar nu o dată l-am admirat și pe vestmintele unor brunete — deopotrivă de atrăgătoare.

Cum orice ghid din Riga precizează că „Riga veche” ocupă o parte relativ mică din ansamblul orașului, călătorul este desigur tentat să facă

Orașul de pe malurile Daugavei

cunoștință cu elementul nou, esențial, dominant. Și într-adevăr, Riga vădește același ritm de construcție caracteristic pentru toate orașele sovietice. Șantierele brăzdează orașul și cuprind în cartiere noi vechile periferii și împrejurimi. Traseele autobuzelor ne poartă pe străzi strîmte, cu aspect medieval, care amintesc de Sibiu sau Sighișoara, pentru ca brusc, la o cotitură, să se deschidă un bulevard larg, proaspăt tăiat. În ultimii ani, la

ma multor produse ale industriei letone. Inscripția „Produce la Riga” poate fi citită pe aparate de radio și aparataj telefonic, pe vagoane de tramvai și pe produse ale industriei alimentare. Cele două mari uzine de aparate de radio și aparataj telefonic WEF și „Popov” sînt o imagine elocventă a dezvoltării industriale a orașului. În anii de cînd uzinele au devenit bunuri ale poporului s-a înregistrat un progres remarcabil în

lui”. Oricine vorbește în această uzină cu respect de inginerul Leo Roze. Acesta a venit în uzină imediat după ce fasciștii au fost alungați de pe pămîntul leton, ca ucenic electromontor. Acum e inginer inovator, absolvent al filialei din uzină a Institutului politehnic din Riga. Inovațiile lui au contribuit la progresul întreprinderii; Roze este unul din promotorii tehnicii celei mai noi. Dar Roze nu este un caz singular — drumul lui a fost urmat și de mulți alți muncitori de la WEF.

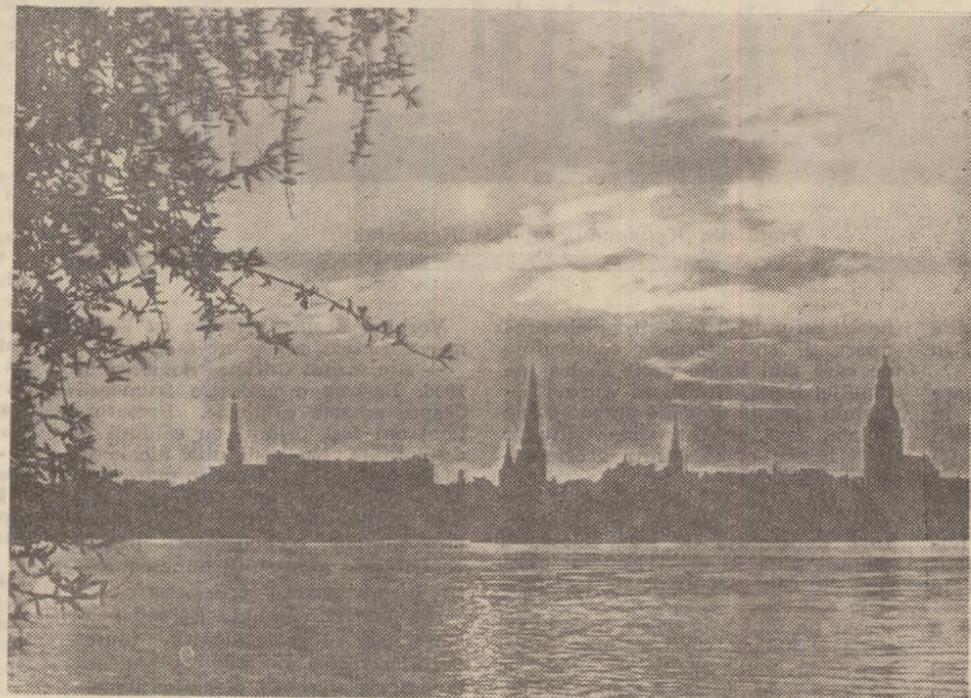
„Uzina — a doua noastră casă”

Spiritul inovator a devenit de multă vreme dominant în uzina WEF. În zilele Congresului al XXII-lea, 34 de brigăzi de la WEF au primit înaltul titlu de brigăzi de muncă comunistă, 600 de muncitori pe acela de udarnic. Acum, cînd în uzină sînt traduse în viață hotărîrile Congresului, noi obiective ale întrecerii socialiste capătă viață. Dar poate că unii ar fi tentați să se întrebare: de vreme ce intră în funcțiune automatizarea complexă, ce s-ar mai putea întreprinde nou? Pentru înfrumusețarea vieții oamenilor și îmbunătățirea muncii, imaginația creatoare nu stă, însă, niciodată în loc. „Uzina este a doua noastră casă” — au spus muncitorii de la WEF. „Ea trebuie să fie frumoasă ca și casa noastră” — și au început o întrecere pentru înfrumusețarea fiecărui loc de muncă.

A fi membru al unei brigăzi de muncă comunistă înseamnă, după cum se știe, nu numai a fi fruntaș în producție, — aplicînd metodele tehnicii celei mai noi — ci a-ți și orîndui întreaga activitate, întreaga

Z. Florea
I. Manea

(continuare în pag. 10-a)

Riga

Riga au apărut peste 50 de străzi noi. Alături de construcțiile de locuințe, se înalță școli și palate de cultură, tot felul de instituții și spitale, dar nici o clipă nu-i uitată totuși grija pentru spațiile verzi. Edili din Riga nu vor să infirme adevărul că orașul lor este un „oraș-grădină”.

Drumul lui Leo Roze

Acest aspect exterior al unei dezvoltări continui e completat de fai-

mecanzarea și automatizarea proceselor de muncă, în creșterea productivității muncii și în ridicarea calificării muncitorilor și tehnicienilor. E deajuns, poate, dacă amintim că la uzina WEF numărul muncitorilor a sporit, față de perioada antebelică, de două ori dar producția a crescut de 16 ori. Am înfîlnit aici multe brigăzi de muncă comunistă, mulți oameni care prin experiență, priceperea și dragostea lor de muncă îndreptătesc aprecierea de „faruri ale viitoru-

Vînt proaspăt dincolo de Himalaia...

NEPAL

Eram doi ziariști sovietici care zburam cu avionul spre Nepal. De la Delhij la Katmandu nu e departe: mai puțin de trei ore de zbor cu un „Dakota” mic și vechi. Dar de-a lungul veacurilor puțini oameni au putut ajunge pînă aici și mai puține lucruri se știau despre această țară. Mult timp Nepalul a fost socotit o „împărăție a pustnicilor”, „țara cu șapte lacăte”. După date statistice, pînă în 1949 Nepalul a fost vizitat de numai trei sute de străini. Incit se poate spune că este una din țările cele mai puțin explorate de pe glob.

Avionul trece hotarul sudic al Nepalului (cu India) și la poalele munților zărim o fișie îngustă de pămînt în terase. E unul din locurile cele mai umede de pe glob. Numai patru luni pe an sînt „uscate” aici. Terasele sînt acoperite de junglă și mlaștini. Iar mai departe se întind munți compacți. Aceștia se desfășoară ca niște șiruri de soldați, de la sud spre nord, în trei trepte paralele, ridicîndu-se tot mai sus: mai întii lanțul Sivălik, apoi Mahabharat și cel din urmă — principalul masiv Himalaia. Nepalul se află în partea din mijloc, cea mai înaltă, a munților Himalaia.

După mai multe salturi deasupra defileurilor, avionul nostru ajunge deasupra unei văi, străbătută de riuri, presărată cu culturi de orez și păduri, printre care se zăresc virfurile piramidale ale unor temple.

...Valea Katmandu, cu o suprafață de 25 pe 30 de kilometri și înconjurată din toate părțile de munții Himalaia, se află la 1360 de metri deasupra mării. Aci sînt așezate principalele orașe ale țării: Katmandu, Patan și Bhat-

haon. Populația se ocupă în special cu agricultura. Orașele nu sînt mari dar foarte populate și zgomotoase, ca în Orient. În străduțe înguste, de-a dreptul pe pămînt, sînt înșirate produse rudimentare, zarzavaturi și fructe. Și pare că sînt mai mulți vinzători decît cumpărători. Băiețandri curioși își viră nasul peste tot, hamalii umblă ritmic, legănîndu-se, bicicliști trec grăbiți după treburi, undeva departe se zărește un automobil și iată-ne și pe noi cu „Moskviciul” nostru. Intr-un riulet, ferindu-se de arșiță, se bălăcesc bivoli, ținînd deasupra apei numai nările, ochii și coarnele. Agale și grave trec niște vaci indolente. Sînt sfinte și deci intangibile. La umbră dormitează ciini leneși. Cele mai multe case sînt cu un etaj.

În Nepal există multe lucruri care îi uimesc pe străini; de aceea, în ultimii ani, vin tot mai mulți turiști străini. Am întîlnit în orașe multe grupuri de americani, mai ales de americance, cu o vîrstă respectabilă dar încă vioaie și energice.

— De parcă în S.U.A. trăiesc numai bătrîne bogate — ne spune glumind ghidul. Probabil că în amurgul vieții le atrage exotismul nostru.

Și cu adevărat, Nepalul este o țară exotice.

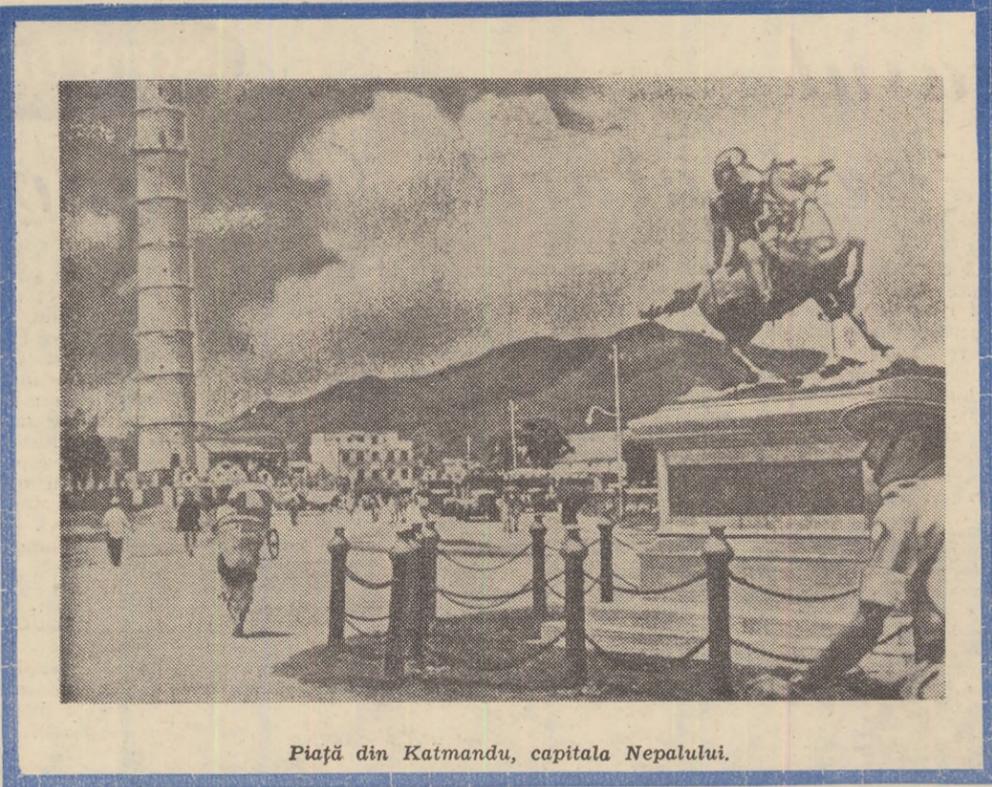
Dacă am privi harta acestei țări am vedea-o ca un dreptunghi ce se întinde de la răsărit către apus pe aproximativ 800 kilometri lungime și 200 de kilometri lățime, între India și China. De la sud spre nord, pe o distanță de numai două sute de kilometri, poți să întîlnești deopotrivă clima, fauna și flora subtropicală ca și aceea a polului nord: vară veșnică și iarnă veșnică. Căci pe această îngustă fișie de pămînt există și climă subtropicală, și temperată și alpină și rece. Cîmpii veșnic verzi, păduri, junglă și tăcerea albă a zăpezilor care nu se topesc niciodată, palmieri, bambuși, mestececi și arțari, cîmpii alpine și troiene de zăpadă înalte de cițiva me-

tri. Bananii și arborele mango se învecinează cu sfecla de zahăr și seara, cu porumbul, cartofii și ceapa. Tigri, elefanți, rinoceri, cobra și crocodili trăiesc nu departe de vulpi și lupi. În bună vecinătate cu papagalii viețuiesc vrăbiile pe care le știm atît de bine.

Pînă în secolul XVIII, Nepalul a fost un stat independent. La începutul secolului al XIX-lea, au venit aici englezii. Și deși Nepalul a continuat să fie socotit formal independent, a căzut sub dominația Angliei. Puterea a fost acaparată de o marionetă engleză, marile feudale nepalez, Jang Bahadur Rana. Familia Rana a stăpînit Nepalul ca pe o feudă mai bine de o sută de ani. Regela i-a fost luată orice putere; i se dădeau onorurile regale dar era oprit să iasă din hotarele orașului Katmandu. Funcția de prim-ministru a devenit ereditară în familia Rana. Toate slujbele mai importante erau și ele deținute de membri ai familiei Rana. Fiul primului ministru a fost făcut general chiar în ziua cînd s-a născut. De altfel ge-

În cursul vizitei noastre ni s-a vorbit despre proiectul unui al doilea plan de dezvoltare a țării, eșalonat pe trei ani, începînd din iulie 1962 sau, după calendarul nepalez, din iulie 1919. Cea mai mare atenție este acordată extinderii transporturilor și comunicațiilor, dezvoltării agriculturii și industriei. Înainte de cel de-al doilea război mondial cea mai mare parte a populației Nepalului era analfabetă. Acum există peste trei mii de școli, 27 de licee și o universitate — ne-a declarat ministrul Învățămîntului și Educației naționale.

Înainte de plecare am fost primiți de regele Nepalului, Mahendra Bir Bikram Șah Deva. Convorbirea a avut loc la reședința de vară. Regele socotește că Nepalul „nu-și poate rezolva problemele prin metoda încercărilor și greșelilor caracteristice sistemului de producție capitalist. Se pare că Nepalului îi este hărăzit un drum de mijloc”.

Piață din Katmandu, capitala Nepalului.

nerali nu puteau fi decît rudele premierului. Era interzisă construirea de case mai înalte decît acelea ale familiei Rana. Numai în valea Katmandu această dinastie posedă 60 de palate. Trei sferturi din veniturile țării intrau în buzunarul acestei familii nesățioase.

Și așa a mers o sută de ani. Poporul nu avea nici un fel de drepturi. Consfințită de legi, sclavia a dăinuit pînă în 1924. Nepalul era una din cele mai înapoiate țări feudale din Asia.

Dar un vînt proaspăt a început să sufle și dincolo de Himalaia. După cel de-al doilea război mondial, în Nepal s-a desfășurat furtunos o mișcare antifeudală. La 18 februarie 1951 ultimul Rana a fost alungat de popor. Guvernul Nepalului duce o politică de neutralitate, de consolidare a independenței și suveranității statului, promovează principiul coexistenței pașnice și se pronunță pentru lichidarea sistemului colonial.

Subsolul țării este bogat în fier, cupru, aur, plumb, petrol, cărbuni, grafit, mică. Dar nu există mijloace pentru prelucrarea acestora. Căci țara nu are industrie, dacă facem abstracție de atelierele meșteșugărești și de micile întreprinderi pentru prelucrarea orezului și iutei.

Vorbind despre relațiile cu Uniunea Sovietică, regele ne-a spus:

— Am vizitat Uniunea Sovietică în 1958. Păstrez o amintire frumoasă despre această călătorie. Pretutindeni am fost primiți cu căldură și ospitalitate. Nu vom uita niciodată primirea ce ni s-a făcut în marea dv. țară. Doresc să îmbunătățesc relațiile prietenești dintre țările noastre. Sîntem recunoscători pentru contribuția poporului dumneavoastră la dezvoltarea țării noastre.

Într-adevăr, Uniunea Sovietică acordă poporului nepalez un ajutor dezinteresat: îl ajută să construiască o centrală electrică, o fabrică de zahăr, una de tutun și șoseaua Orient-Occident.

Poporul nepalez prețuiește mult ajutorul economic acordat de Uniunea Sovietică, întemeiat pe neamestec în treburile interne și pe respectarea suveranității țării. Nepalezii știu bine că oamenii sovietici le doresc din toată inima succes în dezvoltarea economiei naționale, progres și prosperitate. Și de aceea am și fost primiți ca prieteni pretutindeni în Nepal.

V. Podkurkov

Rămăsesem fără loc în trenul de Portland spre Seattle deși aveam bilet. Insoțitorii de vagoane nu voiau să-și bată capul cu mine. Toți pînă la urmă, unul din ei, de la vagonul restaurant, mi-a făcut un semn cu mină și mi-a spus să ocup un loc în salone. M-am așezat, dar și acolo locurile erau numerotate. La un moment dat, a intrat un bărbat înalt, în vîrstă, congestionat la față care mi s-a adresat familiar: „Ei, amice, te-ai așezat pe locul altuia!” După cîteva clipe, însă, am făcut cunoștință. Era inginer, funcționar public, locuia în orașul Buffalo (statul New York), cu soția, o femeie liniștită și se ducea să-și petreacă concediul pe țărmul vestic.

Inginerul era bine dispus și avea un aer categoric și sincer în tot ce spunea. Într-o manieră greu de uitat mi-a explicat deosebirea dintre țărmul estic și cel vestic al S.U.A.

— New York-ul — mi-a spus, acoperîndu-și nasul cu palma, ptii. Iar de Buffalo mai bine nu vorbesc. Se vedea că urăște acest oraș mai mult ca orice pe lume.

Așa am cunoscut un american care nu-și poate găsi loc în America, deși strămoșii lui au venit printre cei dintii în această țară. Dar el nu poate fi ceea ce ar dori. Spovedania lui confuză dovedea că e un om inteligent, cultivat, veșnic în căutarea a ceva nou dar dezorientat, ba chiar speriat. E pentru socialism, dar fără revoluție. Cum să pomenească, însă, la Buffalo chiar despre un astfel de socialism? Ar însemna să se recunoască diavolul cu coarne. Așa incit „socialistul” meu votează cu partidul republican, a citit „Capitalul”, cunoaște pe autorii „Internationalei” dar face parte din... Legiunea americană.

Vecinii îl priveau provocator și disprețuitor, așa cum se uită oamenii de afaceri la un palavragiu. Un individ arrogant, cu o țigară în colțul gurii, nu știa ce atitudine să ia: să-l ignoreze pe flecar sau să-l pună la respect. În cele din urmă, nemaiputîndu-se stăpîni, îl întrebă pe inginer:

— În definitiv ce sînteți dv.: american sau socialist?

Întrebarea nu era chiar atît de prostescă cum părea la prima vedere. Inginerul se fistic și deveni și mai atent la felul cum se exprima. În definitiv cine era el? Și e oare îngădui unui american să fie socialist? Teoretic, poate, dar practic chiar viața lui îl dovedise contrariul...

Inginerul se exprima prea categoric, dar entuziasmul lui pentru San Francisco, ca și ura împotriva New York-ului pot fi foarte bine înțelese. Căci San Francisco imbină atmosfera Americii industriale cu confortul orașelor vechi din sudul Europei.

Se știe că societatea americană se întemeiază pe principiul: fiecare pentru sine, principiu care nu-l poate uni pe membrii ei printr-un ideal comun. De aceea, spre deosebire de cei care înaltă formal osanale modulului de viață american, oamenii pe care i-am cunoscut nu procedau de loc așa. Luînd societatea așa cum este, cei mai mulți ameri-

cani au față de nar, fost naval, mizeră. de telev. părere trebuie pledica. Dar o datul s S.U.A. nă cind pentru o cum se

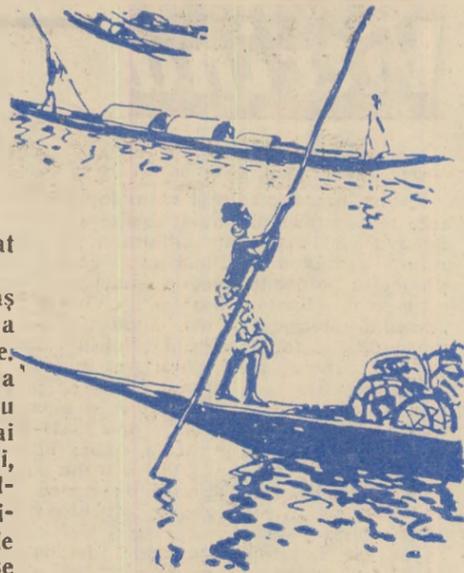

Ce i-a

candida rii vor f mei: cu nu e de delor de Portland prea lă dintre o ajutorat o lui repu

— N-a m-a într atunci c pleacă r ...Din Dwyer p tului p bani. Și familiei cietate d ridică la lari. Fără Dwyer n dus pe u toriul u manșa u După cin supra m manevri ca glumii pe se af

IN VESTUL AFRICII

Impreună cu un grup de turiști sovietici am vizitat republicile Senegal și Mali.

În numai douăzeci și cinci de minute un vapor alb ca neaua ne-a transportat de la Dakar, capitala republicii Senegal, în mica insulă stincoasă Gore. Descoperită la mijlocul veacului al XV-lea, insula Gore a fost de-a lungul secolelor un avanpost pentru cucerirea Africii. De aici porneau portughezii și mai apoi spaniolii, englezii și francezii spre adîncul țării, la „vinătoare” de negri și tot aici se întorceau cu „fildeşul negru”. De atunci există în insulă „Casa robilor”, o curte mică străjuită de clădirea roșie-portocalie a închisorii, unde în subsoluri și încăperi întunecoase erau chinuți negrii.

Acum insula Gore e o insulă muzeu, vizitată de turiștii amatori de exotism. De pe o stîncă din insula Gore orașul Dakar ni s-a dezvăluit în toată frumusețea lui. Paralelipede de scripitoare ale zgîrie-norilor moderni își sprijineau virfurile pe un cer de un albastru tulbure. În portul uriaș se înălțau munți de arahide și stăteau gata de încărcare vapoare albe și negre.

Vilele europenilor, înconjurate de grădini cu flori tropicale se înșiruie pe fărîm înalt al oceanului. Plașa și cafelele sînt mărginite de palmieri cu frunzele-n evantai. Aceasta este cartierul europenilor. Din insula Gore nu se vede însă și Medina, orașul african și nici ghidul orașului nu pomeneste de el.

Acest al doilea Dakar se întinde pe un teritoriu vast, fără vegetație. Doar pe alocuri poți da de cite un palmier gălbejit, doborît de vînt și prăfuit. Nu sînt nici trotuare, nici străzi asfaltate. Multe case sînt construite din table pentru reclame și acoperite cu carton asfaltat zdrențuit. Condori suri scurmă prin gunoi, se înalță în cerul tulbure din pricina prafului și a arșiței, și apoi coboară pe acoperișurile din tablă ondulată ale colibelor de lut. Mulțimi de copii negri se joacă în praf sub razele nemiloase ale soarelui. La cișmele, foarte puține, sînt șiruri lungi de găleți, lighene, ciubere, iar pe de margini o mulțime pestriță de femei și fete își așteaptă rîndul la apă. Așa trăiesc africanii.

În Medina locuiește și cunoscutul scriitor senegalez Semben Usman. Romanul lui, „Fiul Senegalului”, a fost tradus și în Uniunea Sovietică. Scriitorul este un bărbat voinic care, în ciuda vîrstei înaintate, e încă zvelt, ca toți senegalezii, cu ochi în care poți citi bunătatea și cu un zîmbet exprimînd bucurie și generozitate. Fiu de pescar, tînărul Usman a învățat mai întîi timp de trei ani o școală de modelat ceramica, apoi a fost ucenic zidar și mecanic. În timpul celui de-al doilea război mondial, Semben Usman a fost patru ani pe front în Europa, după care a lucrat o vreme ca docher în portul Marsilia. Apoi s-a întors în patrie. Scriitorul senegalez a vizitat Uniunea Sovietică cu prilejul conferinței de la Taşkent a scriitorilor din Asia și Africa.

I-am făcut o schiță de portret pe o verandă. Cum am ajuns acolo am fost înconjurați de vecini și trecători. Jos, în stradă, la umbra unui acoperiș, stăteau mai multe femei cu copii care se jucau la picioarele lor. La un moment dat s-au apropiat de ele doi bătrîni înalți, uscățivi, drepti. (Unul din ei purta un bubu*) alb, iar în mînă avea o umbrelă neagră deschisă. Pe piept îi străluceau cîteva decorații franceze din primul război mondial. Era unul din faimoșii pușcași senegalezi, sprijinul de pînă mai ieri al militarismului francez. Alături de el păsea un tînăr voinic, îmbrăcat într-un tricou și un șorț pătat. Era, probabil, un meseriaș. Păreau să personifice poporul simplu al Senegalului, despre care și pentru care scrie Semben Usman. Nu înțelegeam despre ce vorbeau și ce le stîrnea rîsul acela molipsitor, dar simțeam prietenia care îl leagă pe

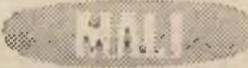
scriitor de popor și simpatia lor comună față de mine, om sovietic.

Am colindat mult și prin țară. Am vizitat, de pildă, satul de pescari Fadea, de pe malul liniștitului fluviu Saluri. Casele mici se află chiar pe malul apei, susținute de niște piloni. În preajmă-le se odihnesc pirogi mari, negre, lucrate cu dalta. În jurul lor rătăcesc porci negri și slăbănogi care scurmă cu ritul în nisip. Ulițele sînt presărate cu scoici mărunte de un roșu deschis. Aici locuiesc senegalezii din neamul serer. Cea mai mare parte a populației Senegalului e musulmană, dar sererii sînt catolici.

Apoi de la Dakar am plecat cu avionul spre Mali, unde am ajuns după șase ore. Am descins din avion pe aeroportul orașului Mopti. Orașul acesta frumos e așezat pe malu-

și

rile Nigerului și ale rîului Bonin. Casele înalte, construite din argilă cenușiu-gălbuie, cu acoperișuri plane, aduc cu niște cetăți. Într-o piață se înalță clădirea impozantă a unei moschei cu o arhitectură neobișnuită. Pe virfurile turnurilor ei conice sînt fixate niște sfere albe, strălucitoare. Arhitectura moscheii amintește în chip ciudat de „palatele” termitelor.

Piața din Mopti pare și ea neobișnuită, fantezistă. E dispusă pe cele patru laturi ale unui uriaș bazin legat de Niger. În vecinătate se află portul cu sute de pirogi și șlepurii. Pe taluzurile din jurul pieții sînt întinse țesături de un colorit viu. Femei pe jumătate goale spală rufe, în timp ce tineri și copii se scaldă.

* Bubul — îmbrăcăminte foarte largă și de croială liberă, asemănătoare cu un halat.

Toate mărfurile sînt aduse cu pirogi negre, lungi și înguste care amintesc de gondolele venețiene.

În Mali se construiește acum marele canal de irigație Nakri-Sose. Apele Nigerului vor uda, începînd încă de anul acesta, 2.500 de hectare de teren, transformîndu-le în pămînturi roditoare pe care se va cultiva orez. Această construcție cu adevărat populară se realizează după metode absolut noi. Urmînd exemplul Guineei și în Mali s-a răspîndit așa-numita metodă a „investițiilor de capital uman”. Tînăra republică n-are mijloace suficiente pentru construcții și de aceea cetățenii ei îi sînt întru-ajutor. Oamenii participă voluntar, fără remunerație, la construcția de drumuri și școli, case de locuit și spitale. Aceasta este „aportul în muncă” sau „investițiile de capital uman”. Sub razele nemiloase ale soarelui, pe o arșiță cumplită, oamenii sapă cu unelte primitive un pămînt sur, tare ca piatra.

Am întîlnit pretutindeni efectele „aportului în muncă”, ele se materializează deopotrivă în școli sătești, ca și în noile construcții din Bamako, capitala republicii: Casa tineretului și Casa partidului.

Peisajul republicii Mali e sumbru, chiar sever: o savană întinsă, pîrjolită de soarele tropical. Am străbătut 180 de kilometri din această savană pe un drum minunat, pînă în satul Sanga în care locuiesc dogonii. Despre religia, miturile și faimoasele măști ale dogonilor s-au scris lucrări științifice monumentale și s-au editat monografiile bogat ilustrate.

Dolo Ogobar, comandantul satului, ne-a primit cu căldură. Deasupra satului, pe o stîncă foarte înaltă, se află reședința conducătorului satului — ogonul. Aceasta e alcătuită din cîteva colibe de lut. Reședința era pustie cîci conducătorul murise iar noul conducător urma să fie ales odată cu primele ploii. Conducător este de regulă bărbatul cel mai bătrîn și, prin urmare, și cel mai înțelept. Odată ales el urcă în reședința de pe stîncă și pînă la sfîrșitul vieții nu mai coboară în sat. Acolo i se aduce hrana și băutura. Și tot de acolo, de sus, conduce și rezolvă el treburile oamenilor din sat. Puterea conducătorului este nelimitată, dar nu vine în contradicție cu puterea comandantului. Așa cum ne-a relatat Dolo Ogobar, ei se înțeleg foarte bine. Iată deci cum noul se împletește cu antichitatea.

Drumul lung din adîncul republicii pînă în capitală l-am străbătut cu mașina. La răscuri de drumuri, la marginea satelor mari, la intrarea în orașe — pretutindeni am întîlnit grupuri de oameni inarmați. Opreau mașinile, controlau actele și încărcătura. Erau așa-numitele „posturi de vigilență” sau „detașamente de autoapărare”.

De cîteva ori am fost oprîți de tineri și tinere cu arma pe umăr. Aminata Diop, o fată cu un basc verde cu emblema națională pe el, purtînd pe mînă o brasardă cu culorile drapelului național ne-a controlat actele. Aflînd că sîntem turiști sovietici ne-a vorbit prietenește iar la despărțire ne-a urat călătorie plăcută.

Pretutindeni în Mali am fost priimiți cu prietenie și bucurie. Africanii ne salutau ca pe niște reprezentanți ai Uniunii Sovietice. Iar poporul din Mali știe că Uniunea Sovietică îi este un prieten adevărat.

M. Birstein

BUL

yer,

n

teoriile lor

itudine critică
bătrîn octoge-
într-un șantier
că are o pensie
rii de la centrul
Portland erau de
le apăra cum
cea ce nu-i îm-
ostili patronilor.
at era mult lău-
c bipartid din
lt pînă la toam-
albă loc alegeri
nele locale. A-
preliminară a

HEONENE

peritatea ameri-

toamnă alegăto-
ou în fața dile-
votul? Problema
Cu sediile parti-
republican din
a putut explica
este deosebirea
artide. Dar m-a
mbră a partidu-

gluma asta? —
osebirea este că
ocrații la putere,

moment, Robert
ificarea cunoscu-
mpul inseamnă
mulți. Capitalul
vestit într-o so-
fi forestiere, se
milioane de do-
ă vorbă, Robert
mașina lui, m-a
oport de pe teri-
s-a instalat la
avion personal.
ne-am aflat dea-
gon, iar Dwyer,
manșa, imi expli-
ndeva pe aproa-
r. În scurt timp

am ajuns la o exploatare forestieră. Aci s-a încins o discuție aprinsă. Cu spiritul practic caracteristic capitaliștilor, Dwyer vroia să cunoască amănunte despre societatea sovietică. Toate întrebările lui se învîrteau în jurul aceluiași idei. Iți poți cumpăra mașină? Dar casă iți poți construi? Sau poți lăsa bani moștenire? Și, în sfîrșit, ultima întrebare: să presupunem că o familie adună bani de-a lungul a două-trei generații? Ce va face cu ei?

În zadar am căutat să-l conving că peste două-trei generații oamenii sovietici vor avea de rezolvat cu totul alte probleme. Curînd discuția a atins și problema cardinală: ce este omul? Dwyer și Jerry Pratt, redactor al rubricii economice a ziarului „Oregonian” care ne însoțise la exploatare, erau de părere că natura omului este imuabilă, că omul este individualist din fire, că trebuie să lupte pentru existență, să strîngă bani și, strîngîndu-i, să-i investească în ceva pentru a face alți bani și că, în sfîrșit, numai pe această cale, și nu altfel, își poate asigura mult dorita „security” care-i preocupă atît de mult pe americani, adică să-și asigure viitorul, o viață îndestulată.

După cîteva zile am auzit din nou această, dacă pot să mă exprim așa, teorie și anume la San Francisco, în casa doctorului John Ryan. După masă, la cafea și lichior, gazda și oaspeții, medicii și ei, au început să discute dacă femeile care n-au mijloace și posibilități să-și crească copiii trebuie să fie sterilizate forțat.

Cum a pornit discuția? La San Francisco, în acest oraș incitant, există un mare număr de familii care nu-și pot întreține copiii, există oameni schilodiți de viața grea pe care o duc și din pricina căreia au copii anormali.

Doctorul Ryan dezvolta cu un zîmbet politicos și condescendent cunoscuta teorie. Numai oamenii „fără ambiții” pot da naștere unor astfel de copii. Și explica că societatea se împarte în clase și anume: clasa de jos care locuiește în cartiere sărace, n-are ambiții, nu dorește să înviețe, toarnă copii cu nemiluita și în afară de ziua de astăzi nu mai vede nimic. Pe cînd trăsăturile caracteristice ale claselor mijlocii și superioare sînt: casă proprie, capital, spirit de prevedere, studii superioare.

Ce înșelătoare poate fi America! O fațadă de paradă, magazine tixite de mărfuri, automobile, șosele admirabile, orașele curate, viața îndestulată a celor care au izbutit să-și facă drum în viață, să se agațe de ceva, să fie împăcați cu societatea în care trăiesc. Și nu-ți dai număldecît seama că acest lucru se dobîndește cu prețul dezumanizării, deformării personalității umane. Discuții fără patimă cu oameni care par cultivați și deodată, îndărătul vorbelor lor, se face simțită societatea crudă, necruțătoare care strivește ca un compresor nevăzut pe cel ce nu pot rezista ritmului neîndurător al vieții care a stabilit parcă pe vecie un anume procent de cel care trebuie să cadă la fund.

S. Kondroșov

Epoca, preocupările și chiar faptele narate în cuprinsul ultimului roman al Verei Panova sînt cunoscute cititorului de literatură sovietică. Întîlnim aici ecouri și preocupări din alte romane binecunoscute, cum ar fi „Kostea Riabjev”, „Virineea”, „Poemul pedagogic” etc. Așadar, nu în originalitatea temei trebuie căutată valoarea „Romanului sentimental”, ci în rezultatele pe care le-a obținut autoarea prin filtrarea aceluiași eveniment și aceluiași destine, semnificative pentru anii 1924—25. Ele au fost trecute printr-un dublu filtru. Unul — al generației scriitoricești din care face parte Panova, diferită de aceea a Seifulinei sau a lui Makarenko. Cel de al doilea filtru este al distanței; mai bine de trei decenii separă apariția romanului de epoca descrisă în paginile lui. De aici, privirea inedită asupra unei epoci consemnată multilateral și operativ în paginile literaturii sovietice.

Personajele „Romanului sentimental”, cum ar fi Șura Sevastianov, familia Gorodnițki, Spirka Savciuk, Zoia-mare și Zoika-mică, sînt revalorificate dintr-un unghi inedit și proiectate de lumini proaspete le definitivează biografia. Același lucru se petrece și cu problemele etice sau sociale caracteristice epocii respective. Ele sînt restructurate, încadrate într-un tabel de valori mai precis și de o semnificație mai acută. Așa, de pildă, smulgera lui Seoma Gorodnițki din mediul familial mic-burghez își găsește justificarea și în „Romanul sentimental”, dar proporțiile gestului sînt altele decît în operele ce au consemnat faptul la apariția lui. În aceeași ordine de idei este semnificativă și discuția tinerilor privitoare la viitorul revoluției. Unii prefigurează comunismul în formele unui palat de ceaștar, cu tot ceea ce implică o asemenea reprezentare. Dar după trei decenii, autoarea și-a putut permite să apese asupra acelor păreri care își imaginau comunismul ca o colectivitate de muncă menită să facă față unor obligații multilaterale, așa cum se și înălțăsează lucrurile în deceniul al șaptelea — primul din construcția comunismului în U.R.S.S.

Eposul romanului se desprinde din torentul amintirilor unuia dintre personaje și anume din amintirile lui Șura Sevastianov. În tren, apropiindu-se de orașul natal, pe care nu-l mai văzuse de aproape treizeci de ani, memoria lui Sevastianov este electrizată de o „dimineată diamantină”, asemănătoare cu o altă, din urmă cu treizeci de ani, însemnată pentru viața lui intimă. Peisajul naturii strălucitoare pune în funcțiune circuitul memoriei și firul amintirilor prinde a se depăna. (M. Novikov, prefațatorul romanului, greșește împotriva textului atunci cînd afirmă că „amintirile îl năpădesc” pe Sevastianov pe străzile inoite ale orașului. În realitate, în clipa în care pășește pe străzile orașului, romanul s-a sfîrșit și amintirile cedează locul constatrilor diurne).

Șura Sevastianov își revede anii adolescenței, bogată în evenimente, cu atât mai mult cu cît adolescența sa coincide cu o perioadă tumultuoasă din istoria revoluției socialiste, cînd formele noi de viață colectivă și individuală nu se cristalizaseră încă. Romanul e de fapt povestea adolescenței lui Sevastianov, destinul lui întretîindu-se cu acela al prietenilor sau cunoscuților lui: Seoma Gorodnițki, Zoia-mare, Zoika-mică, Kușlea, Spirka Savciuk și alții. Convorbirile lor despre muncă și dragoste, despre prezent și viitor, despre literatură și politică schițează cadrul romanului și, mai mult decît atât, atmosfera epocii. E o epocă în care aspirațiile imediate și proiectele de viitor se îndeplinesc sau se năruie cu o viteză fulgătoare. Visul lui Sevastianov de a deveni scriitor se înlăptuiește pe negîndite. O schiță izbutită, publicată imediat în ziarul local, îi determină definitiv cariera scriitoricească. Și tot așa, pasiunea lui totală, cum e de obicei prima iubire, pentru Zoia-mare se prăbușește pe neașteptate și la fel de categoric. Cît despre căsătoria cu Zoika-mică — autoarea e foarte zgîrcită în amănunte.

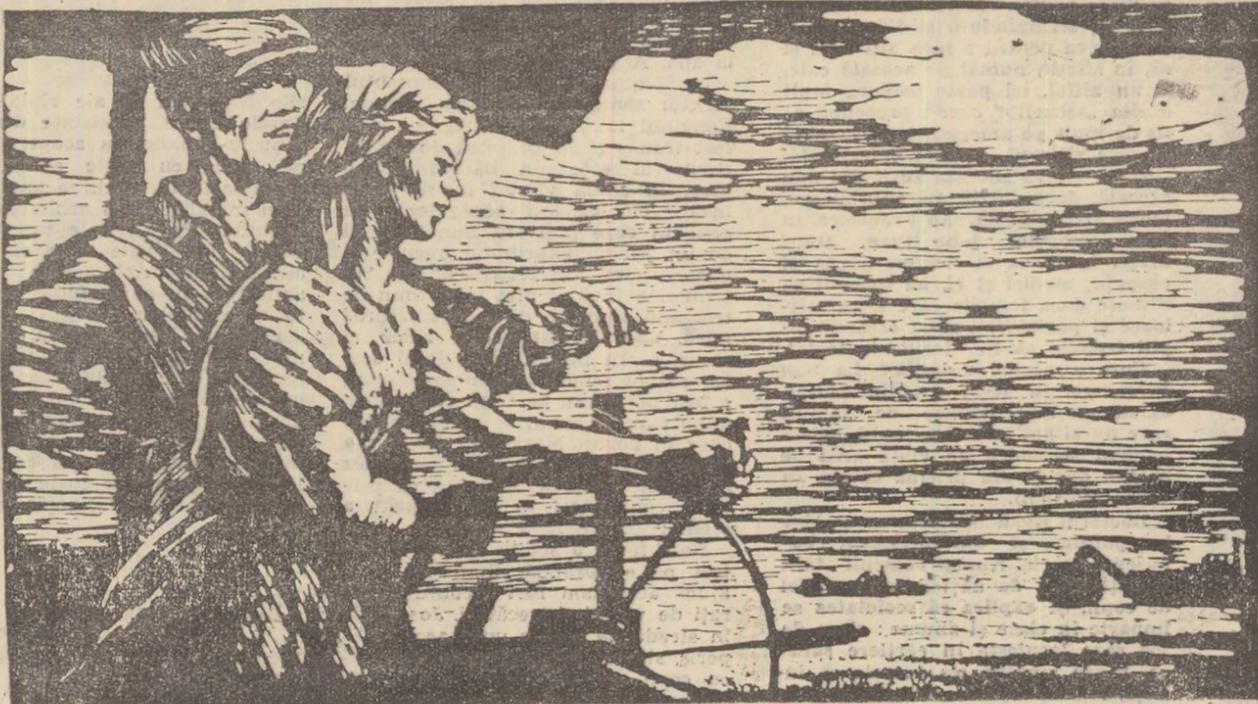
De altfel, chipul eroului principal din roman nu este și cel mai izbutit; unele personaje secundare sau chiar episodice (chipul Mariane, soția lui Iliia Gorodnițki, de pildă) au un contur mult mai puternic. Seoma Gorodnițki — este un tip de licean de extracție mic-burgheză, devotat întru totul revoluției; tatăl lui — un fost comis-voiajor — se adaptează revoluției fără a renunța la tabieturile sale; Spirka Savciuk e plin de o vibrantă încordare proletară. Dar fără îndoială că personajul cel mai remarcabil din roman, atât sub aspectul originalității cit și sub aspectul substanței artistice, este Kușlea. Fiu de țaran proletarizat, el a dus greul războiului civil, de unde se întoarce cu trupul brăzdat de semnele luptelor și cu conștiința că a fost un participant activ și de nădejde la un act istoric capital. Din păcate, însă, el nu este pregătit pentru noua

perioadă din desfășurarea revoluției și gloria autentică pe care și-o cîștigase pe front îl copleșește. Kușlea rămîne pînă la sfîrșit, chiar și în erorile lui, un suflet naiv și cinstit, pe care moartea prematură îl salvează de la o pulverizare morală, într-un fel, inevitabilă.

Din cele spuse pînă aici rezultă că ultima carte a Verei Panova este un roman memorialistic, care se încheagă din amintirile, ca de obicei fragmentate, ale eroului principal. Autoarea a folosit semnele de suspensie pentru alăturarea episoadelor neordonate, așa cum apar ele la suprafață din adîncurile memoriei lui Sevastianov. De obicei, romanele moderne ce țîșnesc din fluxul amintirilor se desfășoară, mai ales, la persoana întâia; „Romanul sentimental” rămîne însă o proză de observație detașată, în care narațiunea se desfășoară tot timpul la persoana a treia. Punctele de suspensie și unele notații lirice, neobișnuite la Panova, nu-i pot schimba caracterul.

La sfîrșitul acestor rînduri, ne vedem obligați să ne oprim, fie și numai în trecăt, asupra traducerii. Versiunea românească a cărții este plină de inadvertențe stilistice, din care vom aminti, spre exemplificare, doar cîteva. Despre un cioban se spune că avea „picioarele goale și descărnate de bătrîn atîrnînde” (pagina 16); ateismul lui Seoma Gorodnițki este amintit în felul următor: „Suferea că în casa lui, care era ateu, pe măsută se afla mîncare pascală” (pagina 20); strada e „luminată prin ghirlandele de becuri” (pagina 24); sau „Sevastianov intrase acolo în stăpin” (pagina 34). Și în sfîrșit, o ultimă mostră: „Sevastianov era încă foarte tînăr, și asista pentru prima oară la o atare osmoză a omului de către om...”. (pagina 116, cu semnele de punctuație transcrise fidel). Traducătorii (Alina Mirea și Nicolae Stoenscu), în afara inadvertențelor semnalate, n-au găsit nici tonalitatea stilistică echivalentă și în locul unui roman în care narațiunea aleargă vioaie și dinamică ne-au oferit o povestire împiedicată și colțuroasă. E păcat, cu atât mai mult cu cît „Romanul sentimental” e o carte valoroasă în ansamblul prozei sovietice, în general și în creația Verei Panova, în special.

Paul Granea

Eleva

Linogravură de L. Raiter

breviar

- Nicolas Guillen a împlinit 60 de ani. Cunoscutul scriitor cuban s-a aflat cu acest prilej la Moscova și a fost sărbătorit la Casa centrală a scriitorilor, unde au luat cuvîntul: Konstantin Fedin, Nazim Hikmet, S. S. Smirnov, Alexei Surkov, Semion Kirsanov și alții.
- La Moscova a apărut, în traducere, o culegere de versuri de poeți africani, intitulată „Dansuri la lumina focului”.
- „Comunismul și personalitatea” este titlul unui articol publicat în revista „Kommunist” (nr. 6/1962). Autorul, V. P. Turganov, definește noțiunea de personali-

tate, trăsăturile acestora și relațiile dintre individ și societate.

- Editura newyorkeză „Knopf” a publicat, în traducerea lui G. S. Stewens, „Povestiri de pe Don” de Mihail Șolohov.

- „În hora literaturilor trăiești” este titlul unei recenzii a revistei în limba idiş „Sovetiș haimland” (Patria sovietică), publicată într-un număr recent din „Literaturnia gazeta”. Autorul recenziei, G. Remenik, subliniază succesele pe care le-a obținut revista în cei doi ani de la apariție.

- În R.F.G. a apărut o culegere bilingvă de versuri din opera lui Serghei Esenin. Versurile sînt

publicate atât în original cit și în traducere germană.

- La rubrica „Literatura de peste hotare” revista „Voprosi literaturi” (nr. 6/1962) publică două studii interesante. Primul, despre „Evoluția romanului spaniol”, este semnat de I. Tertarian; al doilea, despre „Wells și Jules Verne”, îi aparține lui Iuri Kagorlițki.

- Piesa lui Maiakovski, „Ploșnița”, a fost adaptată pentru un spectacol de balet. Premiera a avut loc de curînd, la Teatrul Academic „S. M. Kirov”. „A fost o reprezentare minunată — plină de antren, satirică și eroică în același timp” — se spune în cîntecul apărut în „Literaturnia gazeta”.

Sub bolți de toamnă calme și fecunde
porni-vom amîndoi, ca în trecut
departe de oraș, acolo unde
în zori, te poți plimba tăcut.

Lumina lui septembrie ne va cerne
vechi amintiri și gînduri o mulțime,
Uei spune: toamna cum de ne așterne
pe suflete atîta limpezime?

...Așa, o pasăre, dorind să zboare
cînd vișorul presimte la un pas,
deasupra crîngului de lîngă mare,
descrie cercuri largi, de bun rămas;
fiorul ierbii, tremurul ușor
al frunzelor sau piatra cea mai grea
nici gînd să le privească doar, din zbor,
ci toate parcă rupte-ar fi din ea.
A fost o zi de vară, luminată
dar a trecut grăbită, ca o clipă —
și la plecare, lumea asta, toată
ca pe un dar o duce sub aripă.

În românește
de GELLU NAUM

VADIM ȘEFNER

Lumea Științei...

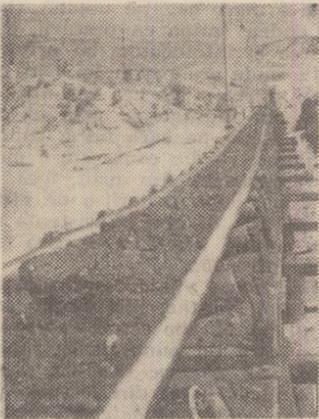
ZETAR SEMIAUTOMAT

În momentul de față la Leningrad se experimentează o mașină de tipografie al cărei element principal este un aparat de fotografiat obișnuit.

Această mașină este un zetar semiautomat. Un om citește textul dat la cules și cu ajutorul unei claviaturi aplică fiecare literă sau semn pe o bandă de hirtie sub forma unor combinații de orificii. În același mod se înregistrează pe bandă diverse comenzi: tipul și dimensiunile caracterelor, indicații privitoare la culegere.

Această bandă este „cilită” de un descifrator automat. Fiecare semn cilit este imediat fotografiat pe un film montat pe un disc special pe care se află imaginile tuturor semnelor. Nu mai rămâne decât de dezvoltat filmul de pe care să se facă un clișeu de zinc pentru tipar.

Viteza de culegere prin fotografiere este de 25.000 de semne pe oră.

Bandă rulantă pentru transportul cărbunelui — cu o lungime de peste trei kilometri — în cariera carboniferă Kara-Su.

PERSPECTIVELE DESLUȘIRII TAINELOR VIEȚII PLANTELOR

Academicianul Andrei Kursanov arată că fiziologii sovietici se apropie de soluționarea practică a problemei sporirii activității fotosintetice a plantelor. O suprafață cu semințuri poate fi considerată ca un ecran verde complicat care folosește o parte a luminii absorbite de el pentru sinteza substanțelor organice. Dar pentru fotosinteză nu e folosită decât 0,5-1 la sută din radiația solară.

Savantul sovietic consideră că pot fi perfecționate proprietățile optice ale ecranului foliar, de pildă printr-o mai bună plasare a frunzelor în semințuri sau prin cultivarea soiurilor de plante cu aparat foliar care să se dezvolte în perioadele inițiale de vegetație, cele mai prielnice pentru fotosinteză.

Referindu-se la problema sporirii rezistenței plantelor, academicianul Kursanov emite opinia că încă într-un viitor apropiat va deveni pe deplin reală problema organizării unor fabrici speciale sau ferme pentru adaptarea fiziologică a semințelor la diverse condiții nefavorabile.

După părerea lui A. Kursanov a devenit actuală problema creării unui institut special de fotosinteză.

Război împotriva insectelor

● O luptă ce durează de 400.000 de ani ● Care-i secretul rezistenței la insecticide? Arme chimice și biologice împotriva insectelor ● Izotopii radioactivi și protecția plantelor ● Iradierea va steriliza insectele?

Față de insecte, noi oamenii (în înfățișarea noastră de astăzi) sîntem de curînd născuți pe pămînt, abia de vreo 400.000 de ani. Insectele locuiesc însă pe globul nostru de cel puțin 250 de milioane de ani. Ele se numără printre cele mai vechi animale terestre și descind din artropode, animalele primitive care au ieșit din mare pentru a trăi pe uscat.

De atunci au continuat să trăiască nestingherite. Și în timp ce dinosaurii și păsările gigantice se stingeau iar pădurile uriașe erau rase de pe fața pămîntului, insectele au rezistat pînă în zilele noastre alcătuiind o clasă de animale cu un număr uriaș de varietăți: peste 200.000.

Care este secretul acestei rezistențe uimitoare? În primul rînd extraordinara lor putere de înmulțire. Este destul să arătăm că o singură muscă poate avea în patru-cinci luni 720 de milioane de descendenți. Insectele pot apoi trăi oriunde și mîncă orice. De la singele animalelor, la plante și pînă la lemn și metale orice le „priește”. În sfîrșit, organizarea lor internă este un alt factor care explică marea lor rezistență.

De la insectă la insecticid!

Existența lor s-a ciocnit, însă, cu interesele omului chiar din cele mai vechi timpuri. Din cele 300 de familii principale de insecte, abia cîteva zeci sînt folosite, cele mai multe fiind distrugătoare sau propagatoare de boli.

Lista pagubelor — mai bine zis dăzastrelor — produse de insecte este nesfîrșită. Pot cădea pradă insectelor: recoltele de pe ogoare, fructele din livezi, viile, vitele, alimentele, construcțiile, mașinile. Milioane de oameni au murit și mor încă de malarie, tifos, boala somnului și multe alte afecțiuni răspindite de insecte. Numai musca, de pildă, poate transporta 60 de specii de microbi, pricinuind bolile infecțioase respective.

Iată de ce, anul acesta Organizația Mondială a Sănătății (O.M.S.) a sunat alarma pentru intensificarea măsurilor de apărare împotriva insectelor. Și ca de obicei, cea dintîi care a răspuns la apel a fost Uniunea Sovietică.

Savantii sovietici au pus într-un fel nou problema luptei împotriva insectelor. Ei au arătat că trebuie schimbată „tactica” veche a creării unui număr tot mai mare de insecticide. Metodele chimice s-au arătat, din păcate, compromise de rezistența din ce în ce mai mare a insectelor la insecticide. De aceea, spune entomologul sovietic I. A. Rubțov, „trebuie pornit nu de la insecticid la insectă ci de la insectă la insecticid”.

Narcotice pentru... insecte

Primul pas a fost făcut prin studierea mecanismului fenomenului de rezistență. Majoritatea cercetărilor sovietice au ajuns la concluzia că dezvoltarea rezistenței la contactul cu insecticidele se produce prin „selecția” tipurilor mai rezistente preexistente în „populația” originară. Rezistența prin efecte de mutație nu a putut fi dovedită.

Experiențele specialiștilor din Uzbekistan, care au realizat preparatul chimic „Merkuran”, au arătat că „imunitatea” unor insecte la un insecticid se produce adesea în la derivații chimici ai aceleiași serii.

Pătrunzînd în „intimitatea” insectelor, entomologul sovietic V. G. Ber a demonstrat că unul din procedeele prin care acestea devin rezistente este „fabricarea” unor antidoturi împotriva insecticidelor. Astfel, țîntarul și musca domestică pot transforma, cu ajutorul unor enzime, D.D.T.-ul care intră în corpul lor într-un produs chimic lipsit de toxicitate.

Dar acesta nu e singurul mecanism posibil. Înscirerea curenților bioelectrici din ganglionii nervoși ai unor insecte rezistente „tratate” cu insecticide și ai unor loturi martor de insecte sensibile au arătat diferențe interesante. Activitatea bioelectrică a insectelor rezistente este mai puțin influențată de insecticide decât a insectelor sensibile. Această activitate electrică pe care o posedă țesutul nervos al insectelor rezistente demonstrează o structură specială a acestuia.

De aceea cunoașterea mai amănunțită a

sistemului nervos al insectelor va permite crearea unor „narcotice” toxice care să le „paralizeze” instantaneu.

Antihormoni, antivitamine și antibiotice

Pentru studierea eficacității insecticide-lor existente, a vitezei de pătrundere în organismul insectelor au fost utilizați izotopii radioactivi, administrați concomitent cu substanța toxică.

G. D. Hudadov a folosit pentru aceasta diverși izotopi ca Fosfor 32, Stronțiu 89 etc. Dăunătorii astfel „marcați” sînt lăsați liberi, organizîndu-se observarea lor în cîmp sau în laborator cu ajutorul aparatelor radiometrice.

O metodă originală aplicată la Institutul unional pentru protecția plantelor este autoradiograma. Insectele hrănite cu insecticid amestecat cu izotopi radioactivi oferă cercetătorului o „radiografie” pe care se poate vedea modul de distribuire a insecticidului.

O altă cale urmată în prezent de specialiștii sovietici constă în utilizarea hormonilor și mai ales a antihormonilor.

Sintetizarea unor antihormoni care să producă perturbări în echilibrul hormonal al insectelor dăunătoare a dus la sterilizarea lor treptată.

Studierea „meniului” fiecărei specii de insecte oferă alte posibilități de a interveni cu succes. Creșterea și reproducerea insectelor au putut fi oprite prin introducerea în hrană a unor antivitamine sau prin folosirea unor antibiotice.

Microbii împotriva dăunătorilor

În Uniunea Sovietică se folosește încă de mult metoda biologică de combatere a dăunătorilor. Folosirea unor paraziți (virusuri, bacterii, ciuperci) ca mijloace de distrugere a dăunătorilor este menită să lichideze în viitor multe specii de insecte dăunătoare.

Iată numai un exemplu. Omida păroasă siberiană era pînă acum cel mai periculos dăunător al pădurilor. Formind „fronturi” de miliarde de insecte, pe o lungime de 8-10 km, acestea distrugeau tot frunzișul din cale. Metodele de combatere utilizate pînă acum dovedindu-se ineficace, Evgheni Talalaev din Irkutsk a încercat utilizarea unor microbi. După experiențe îndelungate, el a descoperit un bacil care provoacă moartea omizii în 2-3 zile. Infectîndu-se regiunile bîntuite de omizi cu acest microb, insectele fac o septicemie mortală molipsindu-se una de la alta.

„Arma razelor”

Protecția plantelor împotriva insectelor și acarienilor cunoaște acum o nouă armă eficientă prin utilizarea radiațiilor. Biologul sovietic A. Emme arată că doze de radiații relativ mici (de ordinul a 10.000 R pentru insecte și circa 40.000 R pentru acarieni) provoacă sterilizarea lor sexuală.

Experiențele făcute cu musca *Lucilia-cellaria* au fost concludente. După iradierea cu cobalt 60 a pupelor în vîrstă de 5 zile ale Luciliei, muștele adulte au dat naștere numai unor ouă sterile.

În silozuri și depozite, camere speciale pentru iradiere prin care trec cerealele le pun la adăpost de insecte dăunătoare.

Sub acțiunea radiațiilor ionizante unele microorganisme devin mai virulente, distrugînd un număr mai mare de insecte dăunătoare. În acest fel „arma razelor” colaborează cu „arma biologică” împotriva insectelor.

Există de asemenea cercetări sovietice care arată posibilitatea folosirii și a altor raze împotriva dăunătorilor. La filiala din Zaporojie a Institutului unional pentru electricizarea agriculturii s-a constatat că razele infraroșii sînt utile în acest sens. Razele ultraviolete emanînd din lămpi speciale pot distruge omizile din sere în cantități foarte mari.

Acestea sînt doar cîteva din metodele aplicate în războiul împotriva insectelor. Numărul lor crește însă pe zi ce trece și nu este, probabil prea departe ziua cînd această „plagă” a omnirii va fi definitiv lichidată.

Dr. E. Roșianu

„Mir”, primul pachetot maritim cu aripi subacvatice. Viteza — 75 de kilometri pe oră. Vasul poate transporta 92 de călători.

FENOMENE DE PLASMĂ INTR-UN CORP SOLID

Colaboratorii Institutului de fizică „Lebedev” al Academiei de Științe a U.R.S.S. au descoperit fenomene de plasmă într-un corp solid. Pînă acum, efectele de compresie se observau numai în descărcări puternice de gaze. Acest fenomen poartă denumirea de pinch și reprezintă o comprimare a curenților în materie.

În fracțiunile infime ale unei milisecunde, pe o porțiune milimetrică a unui semiconductor — indiu — a fost trecut un curent excepțional de puternic. Acesta a generat un cîmp magnetic puternic care l-a comprimat pînă la dimensiunile unei șuvițe înguste. Fizicienii sovietici au reușit să vadă și să fotografieze cu ajutorul unui aparat optic special luminescența acestei șuvițe de curent.

Fenomenele consemnate (deși deocamdată cu greu se poate vorbi de folosirea lor practică) pot arunca lumină asupra proceselor ce se petrec în corpurile solide și care încă nu sînt cunoscute fizicii moderne.

MĂSURATOR RAPID DE CĂI FERATE

Se știe cît de necesară este controlarea periodică a stării liniilor de cale ferată. Trebuie să se vadă dacă șinele se află la același nivel, dacă nu s-a modificat distanța dintre ele, dacă nu există o lăsarare a căii. Un măsurător de cale rapid poate soluționa toate aceste probleme. Un astfel de măsurător a fost construit în U.R.S.S.

Pe un sector anumit se dă drumul unui vagon cu aparatul de măsurat. Vagonul se poate deplasa cu o viteză care ajunge pînă la 120 km/h. Din mers, semnalele necesare sînt transmise la masa de înregistrare iar apoi înscrise pe o bandă. Banda se derulează proporțional cu viteza vagonului. Aparatul de autoînregistrare trasează diagrame care corespund stării căii. Ele dau ușor și precis o imagine a locurilor care necesită reparații precum și a naturii reparațiilor.

... și a
tehnicii

Cînd Axel Munthe îmi vorbea de Gorki...

In cursul unei călătorii de studii, făcută mai de mult în Italia, l-am întâlnit în vila lui de la Ana-Capri pe medicul și scriitorul Axel Munthe. Orbise de mai mulți ani, dar de pe prispa micii lui grădini de trandafiri, printre coloane de marmură, a știut să-mi arate toată frumusețea peisajului, casele albe de la Posilippo, acoperișurile roșii din Sorrento, Vezuviul fumegînd în zarea albastră.

Insula Capri, unde se afla vila lui Axel Munthe, e un pridvor de formații vulcanice. Serpentinele ei scobite în lavă le-a urcat și Maxim Gorki, care a petrecut mai mulți ani la Capri din pricina bolii de care suferea, simțindu-se bine în clima caldă și uscată. Umbra încet, cu plămîniului lui ciuruit, scaldat de briza mediteraneană. Peste tot respirau livezi cu portocali, vii prăvălitate pe coaste, chiparoși înșurubați negru în văzduhul albastru. In insula plină de soare și aer, viața contemporană se amesteca la tot pasul cu amintiri istorice, cu monumente străvechi, cu ruine pline de farmec.

Axel Munthe mi-a vorbit mult despre prietenia lui cu marele scriitor sovietic.

— Pe vremea aceea nu mă stabilisem încă definitiv aici. Aveam o profesiune și o clientelă numeroasă, dar de pe atunci mă gîndeam să încredințez unor memorii cît mai ample experiența mea de medic. Gorki locuia într-o vilă stranie prin simplitatea ei: niște ziduri albe, netede, aproape fără ferestre, ziduri împrejmuitoare austere, parcă de claustru și, deasupra lor, silueta unor arbuști și a unui singur chiparos. Dimineața, în zorii zilei, cînd soarele abia răsărise și văzduhul era de o puritate greu de descris, Gorki pleca pe țarm. Purta o pălărie cu boruri înguste, dar cu virful fugiat, un soi de combinație între sombrero-ul spaniol și pălăriile moderne de sport, pantaloni verzi sau cafenii, în picioare sandale și peste cămașa albă o scurtă întunecată. Cobora încet dar fără nici o greutate scările sau potecile alunecoase

fluierînd printre dinți un cîntec, care cred că era din Rusia lui dragă și depărtată. Intotdeauna se oprea cu cei pe care îi întâlnea în cale, de obicei pescari sau fete tinere: îi plăcea să le asculte dialectul vioi, muzical. Cu pescarii mai bătrînîi dădea mina, îi întreba de rezultatul zilei din ajun și de speranțele legate de ziua respectivă. Priveau împreună largul mării, cerul, eventual norii de pe orizont, schimbau păreri sfătoase despre mersul vremii...

Și deși Axel Munthe umbla prin insulă numai cu ajutorul cînelui lui, își căută cu degetele pălăria pe masă, o puse pe cap și îmi propuse să-mi arate casa lui Gorki. Am coborît vreo treizeci de metri, într-o mică piazzetta, unde am recunoscut îndată — după descrierea de mai înainte — casa marelui scriitor. In față se afla o fîntînă cu apă îmbelșugată, din care locuitorii veneau să-și umple ulcioarele. In casă locuiau acum oameni nevoiași, dar camera scriitorului, cu o fereastră deschisă spre mare, mai păstra rafturile din lemn întunecat de zadă pe care acesta își păstrase cărțile.

— Am citit și eu cîteva lucruri din biblioteca lui, după cum și el mi-a cerut împrumut din cărțile pe care le aveam cu mine. Îl interesa mult medicina, am stat ceasuri întregi de vorbă despre ea. Se întreba mereu de ce terapeutică modernă nu face pași mai repezi pe drumul aflării unor medicamente și tratamente adecvate împotriva tuturor maladiilor. Eram amîndoi de acord că în primul rînd trebuie schimbate radical condițiile de mediu social ale omului contemporan și numai după aceea se vor putea combate cum se cuvine flagelurile. M-a uimit întotdeauna, în convorbirile

Gorki locuia într-o vilă stranie prin simplitatea ei...

avute cu Maxim Gorki, orizontul lui uman neîncipuit de vast.

La reîntorcerea în vila lui, Axel Munthe mi-a arătat apoi cîteva din cărțile primite de la Gorki. Era o ediție franceză a „Idiotului” de Dostoievski, frumos ilustrată, apoi un volum cu dedicație din „Mama” și un mic catalog cu reproduceri din tablourile lui Repin. Toate aveau, pe verso-ul copertei, eticheta cu Ex-libris a lui Maxim Gorki. Văzîndu-mi interesul cu care răsfoiam aceste cărți, care fuseseră cîndva atinse de mina marelui scriitor, Axel Munthe mi-a dăruit un „Don Chisciotte della Mancia” — ediție italiană din 1870 — care purta de asemenea pe verso-ul copertei eticheta cu „Ex libris”.

Era un dar pentru care nu aveam cuvinte să-i mulțumesc așa cum s-ar fi convenit, dar doctorul Munthe m-a împiedicat să vorbesc, spunîndu-mi: — Dumneata ești mai tinăr, ai să te poți bucura mai multă vreme decît mine de această amintire. De altfel, amintirile mele nu mai sînt vizibile cu ochii. Le port în mine, vii și colorate de parcă le-aș vedea. Să știi că pierderea văzului nu te depărtează de viață și de oameni. Dimpotrivă, uneori te apropie și mai mult de ei, ajutîndu-te să sesizezi detalii ce nu pot fi văzute cu ochiul sănătos... Și pentru că vorbeam de Maxim Gorki, trebuie să știi că abia acum, după ce nu l-am mai văzut de atîta timp, mi se lămurește pe deplin personalitatea lui de o mare bogăție umană, risul lui bun, felul cum dădea mina cu pescarii, cum privea îndelung marea și întotdeauna cu privirile întoarse spre răsărit, unde era patria lui. Nu era nici o poză la el, se purta și vorbea tot atît de firesc pe cît scria. L-am îndrăgit și, prin el, am încercat să înțeleg o lume pe care nu o cunosc și pe care, de azi înainte — din cauza stării mele — n-am s-o mai pot cunoaște. Am auzit, însă, că în Uniunea Sovietică, așa cum a dorit-o de altfel Gorki, medicii sînt plătiți de stat și asistența sanitară gratuită. E o soluție ideală, spre care trebuie să tindă lumea întreagă...

Nu am publicat pînă acum nimic despre această întîlnire a mea cu Axel Munthe, nici despre cartea — cu Ex libris-ul lui Maxim Gorki — primită în dar de la un om care l-a cunoscut în timpul șederii lui în Italia. Mă gîndesc însă că, poate, această carte care a făcut parte din lecturile lui Gorki l-a ajutat și ea să-și îmbogățească cunoștințele de limbă italiană, pe care o vorbea de altfel bine, uneori chiar în dialectul sudic. Încît mă simt dator să adaug un amănunt — fie chiar neînsemnat — la cunoașterea unui om care a însemnat atît de mult pentru literatura secolului nostru în general și pentru dezvoltarea noii literaturi, realist-socialiste, în special.

Alexandru Culcer

POȘTA REDACȚIEI

ION CATINCA, comuna Gheboieni, raionul Tîrgoviște: Vă putem comunica adresa unei eleve din Celiabinsk. Lucrează la o uzină și urmează școala medie la cursurile serale: Alla Nikitina, gorod Zlatoust, dom nr. 5, kv. 6, Celiabinskaia oblast. Scrieți-i în limba rusă.

MAGDALENA VASILIU, București: Scrieți la Teatrul Național „I. L. Caragiale”, Str. Academiei nr. 11, București.

NICOLAE PIESCU, Bozovici, regiunea Banat: Dacă specificați pe plic numele cosmonautului Iuri Gagarin și orașul Moscova, scrisoarea va ajunge cu siguranță la destinație.

OLGA ADAM, Cluj: Iată două adrese de tineri sovietici: Elvira Vladimirovna Baltuhova, gorod Krasavino, ulița Revoluției, dom nr. 8, kv. 6, Volinskaia oblast; Iuri Alexandrovici Belov, gorod Kalinin, Vagonostroitelni zavod, T. U. nr. 1.

IOAN GHÎTESCU, Sibiu: Interpreții principali ai filmului „Omul amfibie” sînt Anastasia Vertinskaia și V. Korenev. Scrieți-le la studiourile „Lenfilm” (Kinostudia „Lenfilm”) din Leningrad. Actorului Vasili Lanovoi îi puteți adresa scrisoarea la Teatrul „Vahtangov” din Moscova.

ADRIANA ȘTEFANI, Arad: Scrieți pe adresa teatrului satiric muzical „C. Tănase”, Calea Victoriei nr. 33, București.

IONEL PROTOPOESCU, com. Bolintinul din Vale, regiunea București: Vă mulțumim pentru materialul trimis.

NICOLIȚA TAUTAN, com. Tismana, regiunea Oltenia: Din scrisoarea dv. nu reiese clar cui vreți să vă adresați, de aceea nu vă putem fi de folos. Vă rugăm să reveniți cu explicații mai amănunțite.

Coperta interioară a cărții pe care mi-a dăruit-o Axel Munthe.

Orașul de pe malurile Daugavei

(urmăre din pag. 5-a)

viață la nivelul epocii construcției comunismului. „Să învățăm unii de la alții”, „Să ne ridicăm cunoștințele profesionale”, „Să devenim specialiști în două-trei profesii”, au spus muncitorii. Și în uzină a pornit o largă mișcare pentru calificarea fiecărui muncitor în două sau chiar trei meserii.

Obiceiul de a înfățișa cele realizate în cadrul unei expoziții republicane dă turistului posibilitatea să surprindă într-un scurt răstimp un mare efort creator în toată varietatea lui.

Clădirile, uzinele, monumentele, grădinile din Riga sînt o întruchipare a forței creatoare și a talentului oamenilor muncii din Letonia sovietică. Dar la Expoziția realizărilor economiei naționale am luat cunoștință și de avîntul agriculturii socialiste a Letoniei.

Una din sălile Expoziției realizărilor economiei naționale a R.S.S. Letone este dominată de fotografia Eroului Muncii Socialiste, crescătorul de porci, Bartulis. Povestea vieții lui e cum nu se poate mai simplă: a fost mai întîi unul din primii inițiatori ai colhozurilor din Letonia, apoi, lu-

crînd într-un sovhoz, Bartulis a izbutit să îngrijească singur 5000 de porci deodată. Acum, experiența lui Bartulis este răspîdită în întreaga Uniune. Sovietică. Acest om, care în tinerețe n-a putut să învețe, studiază astăzi nu numai probleme legate de agricultură, ci și de tehnica electromecanică și este un pasionat cititor de literatură.

De vorbă cu poetul Jan Griva

În zilele cînd vizitam Riga, viața orașului era dominată de un eveniment important: adunarea reprezentanților mișcării pentru pace. Pe meștegurile letone, semnificația unui asemenea eveniment este amplificată de suferințele îndurate pînă în a doua jumătate a deceniului al cincilea al veacului nostru, cînd reacțiunea internațională, fascismul și reacționarii locali și-au dat mina pentru a îneca în sînge și lacrimi dorința de libertate și dreptate a poporului leton. Imaginea suferințelor din trecut și realitatea progresului din anii puterii sovietice s-au înmănușiat într-un singur tot în sufletele letonilor. Scriitorul Jan Griva, care fusese tocmai ales președinte al Comi-

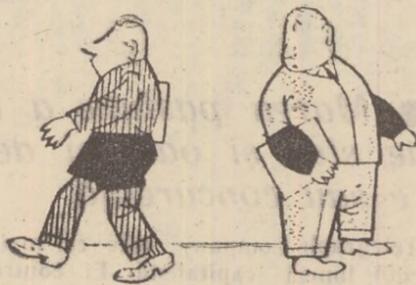
tetului leton pentru apărarea păcii, ne-a spus: „Am fost martor al primului război mondial, am făcut parte dintr-o brigadă internațională în Spania. Cînd Germania a ocupat Franța am fost internat doi ani într-un lagăr de concentrare. În 1941, înapoiindu-mă în Letonia, am văzut un tablou și mai zguduitoare. Am fost la Leningrad în timpul blocadei și am văzut sute de morți de foame. Pe atunci credeam că particip la ultimul război al omenirii. Acum văd noua primejdie care amenință lumea. Ultima mea carte se numește „Om ești tu?” Punînd această întrebare, încerc să-i dau și un răspuns. Forța noastră, forța oamenilor care apără pacea pe pămînt constă în faptul că noi ne adresăm celor mai bune coarde ale sufletului omenesc, celor mai bune sentimente și gînduri ale omului. Credem în om, și de aceea credem în pace”.

Cînd și cînd, printre norii deși, razele soarelui își croiau drum, luminînd apele Balticii. Despărțindu-ne de Riga ne-am amintit de salutul leton „sveike” — la revedere — fiind sincer animați de dorința de a revedea aceste locuri.

● UMOR ● UMOR ●

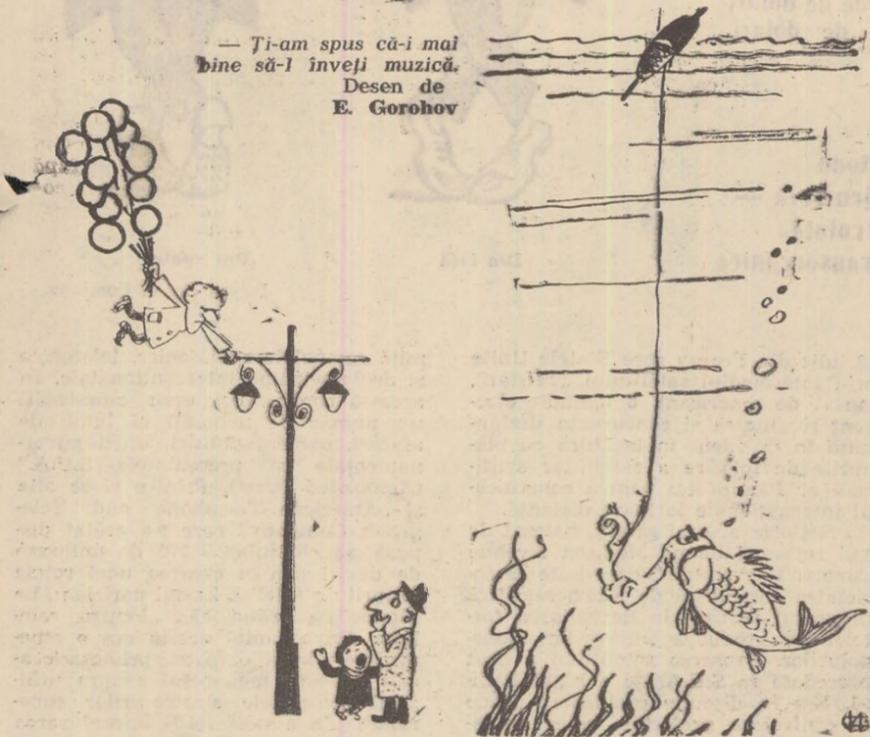
— Ți-am spus că-i mai bine să-l înveți muzică.
Desen de E. Gorohov

Fără cuvinte

Fără cuvinte

— Cumpără-mi un balon!
Desen de R. Matiușin

— a înfuriat rima
Desen de L. Stoev

DE VINZARE LA MAGAZINELE COOPERATIVELE DE CONSUM

MAȘINI DE CUSUT „ILEANA”

pentru salariați se vînd și în plata în rate.

Cadouri

PLĂCUTE • UTILE • EFINE

- SERVICII DE MASĂ LICHIOR, CAFEA ETC.
- VASE DE FLORI ȘI BIBELOURI

PRODUSE DE FABRICA

FĂIANȚA

SIGHIȘOARA

La excursie nu uitați

ciocolata

ESTE STIMULENTĂ ȘI RECONFORTANTĂ

Consumați produse de

FRANZELĂRIE SUPERIOARĂ

cozonaci, franzele București, cornuri cu lapte etc.

Au un gust plăcut și sint hrănitoare

... în fiecare sticlă un izvor de sănătate!

Beti

APE MINERALE NATURALE MEDICINALE

SLĂNIC • HEBE • MALNAS CĂCIULATA • LIPOVA • VILCELE

LA MAGAZINELE ALIMENTARE, CENTRE DE CURĂ ȘI RĂCORITOARE

„Telstar“ și

businessul cosmic

■ Reclamă și realități ■ Marea pasiune a lui John Rockefeller ■ Bărbați de stat și oameni de afaceri ■ Colaborare sau concurență

„American Telephone and Telegraph Company” este cel mai mare și mai puternic trust de telecomunicații din lumea capitalistă. El controlează 40 de milioane de telefoane, multe posturi de radio și studiouri de televiziune, ca și două cabluri submarine. Capitalurile sale se cifrează la 25 de miliarde de dolari iar beneficiile anuale — la un miliard — un miliard și jumătate de dolari. „American Telephone and Telegraph” are 600.000 de angajați.

În cursul existenței lui, trustul a înghițit circa 200 de companii telefonice și a cumpărat 9.000 de patente. În momentul de față este unul din cei zece mari furnizori ai departamentelor militare ale S.U.A.

Această gigantică caracatiță, născută pe baza exploatarea invenției lui Bell care în 1876 a expus la Filadelfia cel dintâi aparat telefonic, este controlată cu participatii egale de dinastiile Rockefeller și Morgan. Fiecare cu pasiunile lui. Familia Rockefeller, care posedă un mare pachet de acțiuni la „American Telephone and Telegraph Company”, are și ea pasiunea ei. O pasiune moștenită de la răposatul John Rockefeller, care obișnuia să spună: „Singurul lucru care-mi face plăcere este să văd cum îmi vin dividendele”.

Prospectele de reclame ale societății „American Telephone and Telegraph Company” sînt elocvente prin ele însele. Iată cum văd viitorul autorii acestor prospecte: din grădina casei lui „omul de afaceri” dă dispoziții printr-un radio video-telefon portativ personalului firmei sale. Figurile subalternilor săi se perindă pe un mic ecran. „Omul de afaceri” apasă cînd pe un buton, cînd pe altul și dispune ce acțiuni să fie cumpărate și care să fie vîndute. Și în timp ce bossul face bani, soția se ocupă cu gospodăria. Apăsînd pe un buton, ea alege prin intermediul televizorului o halcă de carne de vițel. La fel și cu operațiile bancare: ele sînt făcute de mașini electronice. Într-o încăpăre învață copiii familiei. Pe pereți, în loc de tablă sînt prinse ecrane de televizoare. Nu există nici manuale căci și acestea au fost înlocuite de televizoare. După cum de domeniul trecutului sînt și numele oamenilor, care acum nu se mai deosebesc unii de alții decît prin numerele de telefon ce le-au fost date pe viață, chiar din clipa cînd s-au născut. Nu mai e nevoie să adăugăm că pe toate aparatele care-i înconjoară pe oameni se poate citi marca firmei: „American Telephone and Telegraph Company”.

Așa arată reclama. Dar care-i realitatea? Rockefellerii și Morgani caută în felul lor să nu rămînă în urma realizărilor științei și tehnicii. Cercetătorii din laboratoarele de la Oak Ridge și Los Alamos încă își mai băteau capul cu reacția în lanț, cînd businessmanii de la Washington și New York și începuseră să-și facă socoteliile. Socoteliile au fost incurajatoare. Și așa a luat naștere în S.U.A. businessul militar al atomului.

Semnălele primului satelit sovietic al Pămîntului au vestit lumii o grandioasă izbîndă pașnică în Cosmos. Uniunea Sovietică a declarat atunci că rezultatele acestui zbor și ale viitoarelor zboruri în Cosmos vor fi un bun al întregii lumi. Și, într-adevăr, așa a fost. Într-un mesaj adresat președintelui Kennedy, N. S. Hrușciov, conducătorul guvernului sovietic, a arătat că guvernul sovietic a socotit dintotdeauna și socotește succesele dobîndite de U.R.S.S. în domeniul cercetărilor cosmice nu numai ca o realizare a poporului sovietic, ci a întregii omeniri. N. S. Hrușciov a enumerat apoi o seamă de probleme legate de explorarea și folosirea pașnică a Cosmosului pentru a căror soluționare ar trebui unite eforturile tuturor țărilor.

La 27 martie a.c., „New York Times” a anunțat că Uniunea Sovietică a prezentat date despre 16 zboruri cosmice, printre care și acelea ale lui Iuri Gagarin și Gherman Titov.

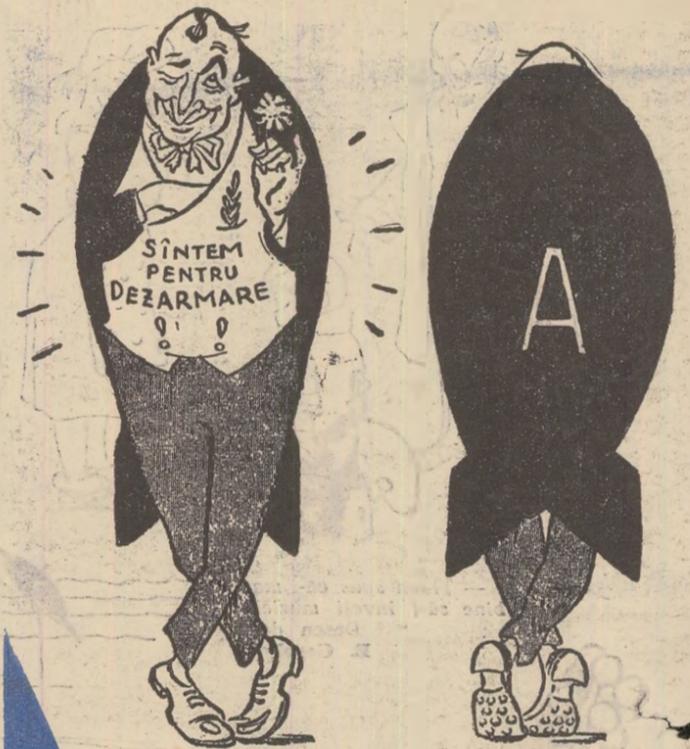
Luînd cuvîntul în Comitetul O.N.U. pentru folosirea pașnică a spațiului

cosmic, care și-a ținut lucrările la Geneva, Francis Plimleton, delegatul S.U.A., și-a exprimat speranța că tehnica cosmică va deschide uriașe posibilități de dezvoltare comunicațiilor internaționale. „Această mare cotitură în domeniul mijloacelor de comunicație — a arătat Plimleton — poate avea influență asupra vieții oamenilor de pretutindeni. Dar cînd el rostea aceste prea frumoase vorbe, în S.U.A. se și rezolvase problema: cine să conducă lucrările în acest domeniu promițător — statul sau întreprinderi private.

Ceea ce nu e de loc o problemă de ordin secundar. Reprezentantul Uniunii Sovietice în Comitetul O.N.U. pentru problemele Cosmosului a arătat, pe bună dreptate, că dreptul de a se ocupa de problemele Cosmosului acordat unor întreprinderi capitaliste poate avea cele mai neplăcute urmări, poate duce la înlocuirea colaborării internaționale printr-o concurență capitalistă.

Polemica aprinsă care s-a încins în ultimul timp între radioteleviziunea engleză și franceză în legătură cu emisiunea de televiziune transmisă la

Moda geneveză — Croiala transoceanică

Din față

Din spate

Desen de V. Fomichev

12 iulie din Franța spre Statele Unite prin intermediul satelitului „Telstar”, lansat de americani, a oglindit elocvent rivalitatea și concurența dezlănțuită în Occident în legătură cu planurile de folosire a sateliților artificiali ai Pămîntului pentru comunicații internaționale la mare distanță.

Preistoria acestui satelit, botezat de așii reclamei de pe Madison Avenue „steaua televiziunii”, dovedește că societatea capitalistă de astăzi sacrifică progresul realizat în dezvoltarea forțelor de producție intereselor monopolurilor. Lansarea satelitului a fost precedată în S.U.A. de o luptă strînsă. Era în discuție problema: „Cine să controleze proiectata rețea de sateliți artificiali care urmează să trans-

mită semnalele radiofonice, telefonice și de televiziune intercontinentale. În această controversă erau amestecați un număr de magnați ai lumii de afaceri, oameni politici, oficii guvernamentale și președintele S.U.A.” (Associated Press). Printre ei se afla și „American Telephone and Telegraph Company” care s-a arătat dispusă să cheltuiască 170 de milioane de dolari pentru crearea unei rețele proprii de sateliți. Ziarul parizian „Le Monde” a arătat că: „Pentru celelalte firme faptul acesta era o amenințare: avea oare să primească acest concern monopolul asupra utilizării comerciale a straturilor superioare ale atmosferei? Imprejurarea a stîrnit panică...”

Atunci a intervenit președintele Kennedy. La sugestia lui, Congresul dezbate acum un proiect de lege pentru crearea unui consorțiu alcătuit din cîteva mari companii activînd în ramura comunicațiilor.

Cu alte cuvinte, marele business obține din partea guvernului american nu numai aprobarea de a organiza lucrări în domeniul sateliților pentru comunicații, ci și de a exploata acest nou domeniu în scopuri comerciale.

După cum era de așteptat, întîfăliștea a revenit puternicului concern „American Telephone and Telegraph Company”. „Telstar” este prima rîndnică a businessului cosmic al acestui concern. După cum s-a aflat, trustul a investit în el 20 de milioane de dolari. Ori, se știe, „oamenii de afaceri” nu aruncă banii în vînt. Dacă au făcut cheltuieli, așteaptă să și le recupereze și încă cu vîrf și îndesat. Căci businessul e business, indiferent unde ar fi făcut.

Businessul cosmic din S.U.A. face astfel primii pași, dar în lumea în care stăpînește banul au și început să se dezlănțuie patimile în juru-i. Sir Gordon Radley, fostul director general al departamentului poștei din Anglia, socotește planurile americane de lansare în Cosmos a unor sateliți privați, ca o primejdie pentru industria engleză. Căci compania engleză „Cable and Wireless” controlează acum circa 250.000 de kilometri de cablu submarin, adică aproape jumătate din rețeaua mondială. Prin sateliții ei, „American Telephone and Telegraph Company” poate face ca partenerul englez să piardă multe dividende.

De aceea, guvernele și cercurile de afaceri vest-europene au trecut la elaborarea unor proiecte proprii de sateliți pentru comunicații. Lupta între concernele capitaliste se extinde dar și în Cosmos.

În Cosmos ar trebui, însă, să fie loc pentru toți. Cosmosul poate să fie pus în slujba omenirii și nu să fie transformat într-un cîmp de afaceri ale businessmanilor și negustorilor, ca să nu mai vorbim de fabricanții morții. Dar tocmai pe acest tărîm îndoielnic bat Statele Unite „recorduri”.

V. Matveev

Un butoi cu pulbere :

BELGIA

Guvernele S.U.A. și Belgiei au încheiat recent un acord de colaborare în vederea înarmării atomice și a unei așa numite apărări comune. Tratatul a fost purtat în secret. Dar adevărul iese totdeauna la iveală. Și de aceea, imediat ce ziarele din S.U.A., Franța și Anglia au publicat știri în legătură cu acest acord, pătruni largi ale populației belgiene și-au pus o întrebare legitimă: de ce nu suflă nici un cuvînt ziarele belgiene care exprimă punctul de vedere al cercurilor oficiale? Nedumerirea a crescut și mai mult atunci cînd s-a aflat că la 29 mai Casa Albă a publicat un mesaj special în legătură cu problema „noi etape” a colaborării militare dintre cele două țări. Mesajul a fost adresat Congresului S.U.A. cu prilejul cererii de ratificare a acordului. În ce privește parlamentul belgian, guvernul a hotărît, se pare, să nu-l consulte de fel.

Cum se explică această situație? De ce a fost ascuns cu atîta grijă acordul față de populația belgiană și chiar față de parlament?

Enigma nu e chiar atît de greu de descifrat dacă ținem seama de cuprinsul acordului și de faptul că participarea Belgiei la N.A.T.O. și, în legătură cu această participare, sporirea cheltuielilor de război stîrnesc proteste tot mai vehemente în rîndul opiniei publice belgiene.

Noul acord prevede ca S.U.A. să transmită Belgiei „informații nucleare secrete, precum și instalații și echipament menite să îmbunătățească pregătirea și capacitatea de luptă a armatei belgiene”. Cu alte cuvinte, e vorba de dotarea armatei belgiene cu arme atomice și, în consecință, transformarea acestei țărișoare cu populație deasă într-un depozit de arme atomice al N.A.T.O.-ului.

„Noi nu putem oferi forțelor noastre armate arme vechi, rămase din cel de-al doilea război mondial — a declarat nu de mult Spaak. — Din moment ce recunoaștem necesitatea existenței armatei, trebuie să o și dotăm cu armament modern”. Iar Segers, ministrul de Război al Belgiei, s-a exprimat și mai direct și mai sincer, declarînd că „în cadrul N.A.T.O.-ului Belgia trebuie să dispună de arme atomice tactice”.

Sesiunea Consiliului N.A.T.O., din mai a.c., a discutat problema creării în Belgia a unei baze pentru bombardiere atomice. Ministrul de Război Segers, a confirmat că Belgia a consimțit la aceasta.

Ni se pare totuși că nu de mult, și anume în timpul campaniei electorale, reprezentanții ai partidului socialist cu posturi de răspundere în guvernul belgian și-au asigurat alegătorii că sînt împotriva amplasării oricăror arme atomice pe teritoriul Belgiei.

Conducătorii politicii externe belgiene joacă în această problemă vitală pentru țara lor un joc primejdios. Știînd că nu pot spera să se bucure de sprijin din partea populației, ei încearcă să ascundă esența poliției lor, politică dăunătoare intereselor naționale, vor să inducă în eroare opinia publică, recurgînd la declarații false cum că armele nucleare destinate a fi transportate cu bombardiere atomice nu vor fi depozitate pe teritoriul Belgiei pe acela al statelor vecine, în speță al R.F.G.

Reprezentanții oficiali ai Belgiei asigură poporul acesteia că, la drept vorbind, nu se întîmplă nimic deosebit. Dar dacă totul e atît de firesc cum afirmă ei, de ce sînt atît de minuțios camuflate măsurile despre care aminteam?

Antrenînd țara în cursa înarmării racheto-nucleare, conducătorii belgieni nu numai că pun în primejdie interesele vitale ale țării lor, dar își asumă și rolul de agenți ai atomiștilor americani care urmăresc înrăutățirea continuă a situației internaționale. Iată de ce pătruni tot mai largi ale populației belgiene, care nu dorește transformarea țării lor într-un butoi cu pulbere ce ar putea să explodeze la fiecare chibrit aprins, sînt ouprinsе de sentimente de neliniște și indignare.

V. Larin